

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Привилеговани повериоци у стечају

(мастер рад)

ментор:

проф. др Милена Јовановић Zattila

студент:

Стефан Влатковић

број индекса:

M007/16-O

Ниш, 2018.

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
I КАТЕГОРИЈЕ ПОВЕРИЛАЦА У СТЕЧАЈУ	4
II СТЕЧАЈНИ ИСПЛАТНИ РЕДОВИ.....	7
Стечајни исплатни редови у домаћем законодавству	7
Стечајни исплатни редови у појединим упоредним законодавствима	12
1.1 Црна Гора	12
1.2 Хрватска	13
1.3 Република Српска	15
1.4 Немачка	16
1.5 Уједињено Краљевство	18
1.6 Сједињене Америчке Државе	19
III ПОВЕРИОЦИ СТЕЧАЈНЕ МАСЕ.....	21
IV РАЗЛУЧНИ ПОВЕРИОЦИ	26
Разлучна права и разлучни повериоци у домаћем законодавству	26
1.1 Појам разлучног права и разлучног повериоца	26
1.2 Основи разлучног права	26
1.2.1 Право залогe.....	26
1.2.2 Право задржавања	28
1.2.3 Право првенственог намирeња.....	28
1.3 Дејства разлучног права и положај разлучног повериоца	29
Разлучна права и разлучни повериоци у законодавствима држава југословенске правне традиције	35
1.1 Црна Гора	35
1.2 Хрватска	36
1.3 Република Српска	37
V ЗАЛОЖНИ ПОВЕРИОЦИ.....	38
VI ИЗЛУЧНИ ПОВЕРИОЦИ.....	43
Излучна права и излучни повероци у домаћем законодавству	43

1.1 Појам излучног права и излучног повериоца.....	43
1.2 Основ и предмет излучног права	45
1.3 Намирење излучног повериоца	47
Излучна права и излучни повериоци у законодавствима држава југословенске правне традиције	50
1.1 Црна Гора	50
1.2 Хрватска	50
1.3 Република Српска	51
VII ПРИВИЛЕГОВАНИ ПОВЕРИОЦИ У УПОРЕДНОМ ПРАВУ	51
Немачка.....	51
Уједињено Краљевство	53
Сједињене Америчке Државе	55
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	58
ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ	63
ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА.....	67
САЖЕТАК.....	68
SUMMARY	70
БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА	72

УВОД

Стечај, као и институт колективног намирења, односно стање проглашено од стране суда у коме се истовремено налазе како сâм дужник (који је обуставио плаћање, или је његова имовина недовољна за намирење свих поверилаца), тако и повериоци чија су потраживања угрожена обуставом плаћања или презадуженошћу њиховог заједничког дужника,¹ потенцијално може бити од значаја за врло широк круг лица. Стечај се може водити како над мањим лицима чија су имовина и број поверилаца незнатни, тако и над оним са значајном имовином, обавезама и бројем поверилаца, што је знатно чешћи случај; може се водити како над оним лицима чији је опоравак могућ, због чега ће дужник или поједини повериоци инсистирати на реорганизацији, тако и над оним где се стечајни поступак једино може окончати банкротом. Без обзира на карактеристике стечајног дужника, значајну улогу у стечајном поступку имају повериоци, од којих умногоме зависи степен намирења других поверилаца и управљање и одлучивање о току поступка. Међу повериоцима се могу наћи различити субјекти: јавни или приватни, са знатним или незнатним захтевима према стечајном дужнику, са повољнијим или мање повољним положајем у поступку, са већим или мањим степеном извесности наплате њиховог потраживања.

Предмет истраживања јесте управо различит положај који повериоци могу имати у стечајном поступку. Иако Закон о стечају² прокламује начело једнакости међу повериоцима, оправдано се може поставити питање да ли су повериоци у стечају заправо једнаки, што је једна од дилема која ће бити предмет обраде. Зависно од различитих, законом прописаних фактора, за одређене повериоце се може рећи да уживају повољнији положај у стечају у односу на друге. Класично се у том смислу говори о привилегованим повериоцима, који уживају одређене бенефиције у стечајном поступку, које се типично састоје у праву одвојеног или приоритетног намирења, које обични, стечајни повериоци

---

¹ О. Госпавић, *Стечајно право Краљевине Југославије*, Београд, 1936, стр 10, према: М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *Стечајно право*, Ниш, 2013, стр. 14.

² Закон о стечају, *Службени гласник РС*, бр. 104/2009 ... 44/2018 (даље у фуснотама: ЗОС).

немају. Међутим, нема потпуне једнакости ни међу самим стечајним повериоцима, због чега је теза која се заступа у овом раду да и међу самим стечајним повериоцима постоје одређене привилегије, па ће, поред обраде положаја привилегованих поверилаца (у класичном смислу овог теоријског појма), који је позитивним стечајним законодавством знатно унапређен, посебно бити обрађен разнолик положај који стечајни повериоци уживају у стечајном поступку, и разматраће се да ли у том смислу има места говору о привилегијама код стечајних поверилаца.

Прецизније, предмет рада јесте: (1) преглед различитих категорија поверилаца у стечају, уз дефинисање појма привилегованих поверилаца и поређење са појмом стечајног повериоца, (2) разматрање различитог статуса који стечајни повериоци могу имати у стечајном поступку, како у домаћем, тако и у појединим упоредним правима, и (3) детаљније проучавање категорија привилегованих поверилаца, односно правних института разлучних, излучних, заложних поверилаца и поверилаца стечајне масе, и њиховог положаја према позитивном стечајном праву Републике Србије, као и упознавање са положајем ових категорија поверилаца у стечајном праву, односно праву привредних друштава других европских и ваневропских земаља.

Циљ рада управо јесте упознавање са нарочитим материјалноправним и процесним положајем наведених категорија поверилаца у стечају, који се умногоме разликује од положаја стечајних поверилаца, уочавање ових разлика, и излагање стечајноправних института у оквиру појма привилегованих поверилаца у јединственом раду. Систематизација, обухватност и кохерентност излагања у форми оваквог рада омогућила би проучавање категорија привилегованих поверилаца из јединственог извора, и олакшала практичну примену позитивних норми. Циљ рада такође јесте и критички осврт на важећа решења у домаћем праву и уочавање могућности за њиховим унапређењем, нарочито у светлу презентованих упоредноправних решења.

Основни метод који ће бити коришћен свакако је нормативни, односно догматски метод – првенствено ће бити приказан положај наведених категорија поверилаца у домаћем позитивном праву. Биће коришћен и упоредноправни метод, што се огледа у осврту на положај предметних категорија поверилаца у правима држава чије је стечајно право блиско домаћем, али и држава за које се сматра да представљају предводнике у

развоју стечајног права и колевку стечајног права, као и оним са специфичним одредбама када је у питању стечај и повериоци у стечају. Поред тога, користиће се и историјски и дескриптивни метод, социолошки метод, анализа и логички метод.

I КАТЕГОРИЈЕ ПОВЕРИЛАЦА У СТЕЧАЈУ

Повериоци у стечају су сва лица која према стечајном дужнику имају одређени имовинскоправни захтев, и могу се класификовати у две најопштије категорије: стечајни повериоци и привилеговани повериоци.

Категоријом стечајних поверилаца обухваћена су сва лица која на дан покретања стечајног поступка имају необезбеђено потраживање према стечајном дужнику.³ Стечајни поверици се могу дефинисати и као *правна или физичка лица која су испоручивала робу, извршила услуге или кредитирала пословање дужника који је у међувремену постао инсолвентан и пао под стечај*.⁴ Стечајни повериоци намирују се у стечајном поступку, из средстава добијених уновчењем стечајне масе, након исплате привилегованих поверилаца и у зависности од тога (1) ком стечајном исплатном реду припадају и (2) да ли има преосталих средстава за њихово намирење. Стога, стечајни повериоци такође могу бити означени и као непривилеговани или необезбеђени повериоци. Подношењем пријаве потраживања поверилац стиче својство стечајног повериоца,⁵ а тиме и својство странке у стечајном поступку.⁶

Друга, категорија привилегованих поверилаца, класично подразумева повериоце који се у стечају намирују одвојено, у правном режиму независном од намирења стечајних поверилаца и независно од стечајног поступка, приоритетно. Ова категорија обухвата више поткатегорија поверилаца, и то: разлучне, заложне, излучне повериоце и повериоце стечајне масе. Разлучни, заложни и излучни повериоци могу бити заједнички означени и као обезбеђени повериоци, како се подразумева да су за њихова потраживања према

---

³ Члан 48 ЗОС.

⁴ Милена Јовановић Zattila, *Повериоци у стечају*, Београд, 2005, Правни факултет Универзитета у Београду, стр. 166, према: Звонко Николић, *Правни положај излучних и разлучних поверилаца и стечају*, Нови Сад, 2015, стр. 27.

⁵ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 135.

⁶ Члан 51 ЗОС.

стечајном дужнику, односно према трећим лицима у случају заложног повериоца, установљена одређена средства обезбеђења.⁷

Из разлога постојања изузетака, као и из разлога прецизног језичког тумачења одређених термина, овакав начин означавања категорија поверилаца у стечају не може се сматрати савршеним.

Важно је истаћи да у домаћем праву не постоји потпуна равноправност у намирењу међу самим стечајним повериоцима, како домаће законодавство не предвиђа принцип сразмерног намирења свих стечајних поверилаца, већ се потраживања стечајних поверилаца, по принципу хијерархије, рангирају у исплатне редове. Ово значи да и међу самим стечајним повериоцима постоје одређене привилегије, из ког разлога ће институту стечајних исплатних редова бити посвећена нарочита пажња у овом раду. У том погледу, има места говору о *привилегијама у ширем смислу*.

Затим, у категорију стечајних поверилаца спадају и разлучни повериоци, у одређеним ситуацијама, које ће касније бити дефинисане.

Код додељивања назива другој категорији такође се могу приметити одређене недоследности. Тако, поставља се питање оправданости њиховог називања *привилегованим*. Јасно је да се овакав назив додељује у односу на начин њиховог намирења, имајући у виду да се њихова потраживања намирују пре потраживања стечајних поверилаца, приоритетно, у потпуности и изван стечајног поступка. Не може се прихватити став да привилеговани повериоци уживају неке начелне привилегије, односно већа права у односу на стечајне повериоце, која им се додељују безразложно, већ је њихов положај уређен на начин којим би се испоштовали принцип стечених права и принцип слободе уговарања, па се сасвим оправдано може заузети становиште да привилеговани повериоци имају једнак положај као и стечајни повериоци, сразмерно правима којим располажу.

---

⁷ Поједини аутори излучне повериоце не сматрају повериоцима, па их из тог разлога и не сврставају у привилеговане повериоце. Видети: Михајло Велимировић, *Стечајно право*, Београд, 2010, стр. 64.

На чињеницу да привилеговани повериоци не уживају апсолутну заштиту у односу на непривилеговане указује и одредба члана 4 Закона о стечају, којом је прописано начело једнаког третмана и равноправности. Наведено начело предвиђа да се у стечајном поступку свим повериоцима обезбеђује једнак третман и равноправност у складу са њиховим статусом уређеним Законом о стечају.⁸ Дакле, наведено начело, иако се односи на *све повериоце*, установљено је првенствено ради заштите непривилегованих поверилаца, односно ради спречавања погодновања појединим повериоцима на рачун других.⁹ Кључне одредбе, које почивају на наведеном начелу, и које омогућавају једнакост непривилегованој категорији поверилаца у односу на привилеговане, јесу оне које се односе на институт побијања дужникових правних радњи, регулисан одредбама чланова 119 – 130 Закона о стечају.

Поред тога, установљена су и одређена временска ограничења у вези са стицањем разлучних права и, самим тим, својства привилегованог повериоца. Наиме, у циљу заштите поверилаца и отклањања за овај случај нарочите могућности злоупотребе, Законом о стечају предвиђено је и да ће одређене привилегије, стечене у одређеном периоду пре отварања стечајног поступка, бити без дејства, а ови повериоци своја права неће моћи да остварују као привилеговани, већ само као стечајни.

У погледу именовања категорија поверилаца слична проблематика јавља се и код разматрања назива за групу привилегованих поверилаца на енглеском језику. У стечајном праву, односно стечајноправним одредбама закона којима се уређује положај привредних субјеката *common law* система, такође се јављају категорије поверилаца са различитим степеном приоритета у намирењу – *secured creditors* (*обезбеђени повериоци*), *preferential creditors* (*преференцијални повериоци*), *priority* (*приоритетни повериоци*), *privileged creditors* (*привилеговани повериоци*), и њихов положај биће касније детаљније размотрен. Међутим, ови називи у теоријском, али и нормативном смислу, често не подразумевају исте категорије поверилаца у различитим законодавствима, због чега је тешко дати им

---

⁸ Г. Ајншпилер Поповић, *Коментар новог Закона о стечају* (Сл. гласник РС бр. 104/2009), стр. 16, преузето дана 11.11.2017. www.tuxdox.com/download/komentar-zakona-o-stecaju-g-ajnspiler-3_pdf.

⁹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 20.

заједнички назив довољно широк, у циљу што бољег апстраховања, па најпогоднијим заједничким називом, и на енглеском језику, сматрамо назив *privileged creditors*.

II СТЕЧАЈНИ ИСПЛАТНИ РЕДОВИ

Стечајни исплатни редови у домаћем законодавству

Даном отварања стечајног поступка од целокупне имовине (како у земљи, тако и у иностранству) стечајног дужника формира се стечајна маса. У стечајну масу улази и сва имовина коју стечајни дужник стекне током трајања стечајног поступка.¹⁰ Продајом и уновчењем имовине стечајног дужника формира се деобна маса, коју поред овако добијених новчаних средстава чине и новчана средства стечајног дужника којима је располагао на дан покретања стечајног поступка, као и средства која је стечајни дужник стекао током трајања стечајног поступка, наплатом својих потраживања. Из овако добијених средстава намирују се повериоци.

Упоредна законодавства познају два модела намирења поверилаца: систем без стечајних редова (систем сразмерног намирења свих поверилаца – *pari passu*), и систем исплатних редова.¹¹

У домаћем законодавству прихваћен је систем исплатних редова, који подразумева међусобну искључивост између редова – хијерархију, тако да ред већег ранга има приоритет намирења, након чега се намирује наредни, са принципом сразмерности намирења унутар самих редова, где се потраживања намирују сразмерно, наравно уколико нема довољно средстава за потпуно намирење свих поверилаца унутар конкретног реда, где се заправо у потпуности и буквално може остварити начело равноправности.¹²

---

¹⁰ Члан 101, став 1 ЗОС.

¹¹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 150.

¹² У време важења Закона о санацији и престанку организација удруженог рада (*Сл. лист СФРЈ*, бр. 72/86), домаће право уважавало је *pari passu* принцип у тој мери што су сви стечајни повериоци, након исплате трошкова поступка и намирења поверилаца стечајне масе, као и личних доходака запослених у висини зајемчених личних доходака до дана отварања стечајног поступка, уколико они нису уредно исплаћивани, конкуришући равноправно при расподели стечајне масе, намиривани сразмерно односу износа њиховог

Иако предмет овог рада јесте положај привилегованих поверилаца, који се, како је већ наведено, намирују приоритетно, изван редова, ваља посветити пажњу и самом принципу исплате потраживања стечајних поверилаца путем стечајних редова. Ово како би се што потпуније и сликовитије приказао положај привилегованих поверилаца у односу на стечајне повериоце, чија се потраживања исплаћују путем исплатних редова, али нарочито из разлога постојања очигледног приоритета (привилегија) одређених категорија стечајних поверилаца и њихових потраживања, њиховом распоређивањем у одређене исплатне редове. Поред тога, у појединим упоредним законодавствима се приоритет одређених категорија поверилаца, односно потраживања, одређује управо сврставањем у поједине исплатне редове.

Закон о стечају одређује редослед намирења на следећи начин: најпре, приоритетно и у потпуности намирују се трошкови стечајног поступка, потом обавезе стечајне масе, након чега се намирују стечајни повериоци, оним редоследом који је одређен законом.¹³ Овом нормом практично је успостављен привилегован положај поверилаца стечајне масе, или нулти стечајни исплатни ред. Ставовима другим и трећим овог члана у Закон о стечају су изричито прописани принципи искључивости и сразмерности.

Закон о стечају утврђује стечајне исплатне редове на следећи начин:¹⁴

- (1) у први исплатни ред спадају потраживања запослених и бивших запослених по основу неисплаћене нето зараде, и то у минималном износу за период од једне године пре отварања стечајног поступка, са каматом од дана доспећа до дана отварања стечајног поступка, као и неплаћени доприноси за пензијско и инвалидско осигурање за последње две године од отварања стечајног поступка;¹⁵

потраживања према стечајној маси, без исплатних редова. Видети: И. Јанковец, *Привредно право*, Београд, 1989, стр. 171.

¹³ Члан 54, став 1 ЗОС.

¹⁴ Члан 54, став 4 ЗОС.

¹⁵ Ваља напоменути да Закон о раду (*Службени гласник РС*, бр. 24/2005 ... 113/2017) садржи одредбе које регулишу исплату потраживања стечајних поверилаца на име неисплаћених зарада, доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и других потраживања из радног односа, за случај немогућности њихове наплате у

- (2) у други исплатни ред спадају потраживања по основу јавних прихода доспелих у последња три месеца пре отварања стечајног поступка, осим доприноса за пензијско и инвалидско осигурање;
- (3) у трећи исплатни ред спадају потраживања осталих стечајних поверилаца;
- (4) у четврти исплатни ред спадају потраживања по основу зајмова датих стечајном дужнику од стране лица повезаних са стечајним дужником, настала у последње две године пре отварања стечајног поступка, осим оних лица у чију уобичајену делатност спада давање кредита и зајмова.¹⁶

Закон о стечају, даље, практично уводи додатни исплатни ред, који се може посматрати и као одступање од правила о начину намирења,¹⁷ дефинишући да ће потраживања поверилаца који су се сагласили да буду намирени након намирења једног или више поверилаца бити намирена након потпуног намирења поверилаца трећег исплатног реда са каматама.¹⁸ Остала потраживања повезаних лица нису посебно класификована, те ће, у складу са својом природом, бити сврстана у неки од исплатних редова.

Иако Закон о стечају не садржи експлицитну норму којом то прописује, логичким тумачењем његових одредби долази се до закључка да стечајни повериоци првог и другог

стечају. Члан 124, став 1 Закона о раду предвиђа да, у складу са овим законом, право на исплату неисплаћених потраживања код послодавца над којим је отворен стечајни поступак има запослени коме су потраживања утврђена у складу са законом којим се уређује стечајни поступак и који испуњава услове за остваривање права у складу са овим законом, док у ставу другом уређује да се наведена права признају ако нису исплаћена у складу са законом којим се уређује стечајни поступак. Чланом 125 одређена су конкретна права запосленог за исплату, међу којима је свакако најзначајније право на исплату минималне зараде, и то за последњих девет месеци пре отварања стечајног поступка. Ова права, у складу са чланом 127 Закона о раду, остварују се код Фонда солидарности. За разлику од Закона о стечају, који својеврсни приоритет признаје само минималној заради и доприносима за пензијско и инвалидско осигурање, Закон о раду признаје знатно шири круг потраживања из радног односа. На овакав начин, стечајни повериоци – запослени, поред тога што се сврставају у први исплатни ред, стичу још један вид привилегије, добијајући могућност да, у случају немогућности наплате од стечајног дужника, њихова потраживања исплати Фонд солидарности.

¹⁶ Општеприхваћено је мишљење и да избегавање чланова друштва да његов привредни опоравак потпомогну увећањем основног капитала, већ давањем кредита и зајмова, представља понашање противно добрим привредним обичајима и савесности (осим уколико претежна делатност члана јесте управо давање кредита и зајмова), због чега се у већини законодавстава санкционише на овај начин, класификовањем ових потраживања у ниже исплатне редове. В. Козар, *Измена положаја повезаних лица у стечајном поступку, Право и привреда*, Бр. 1 – 3, Београд 2015, стр. 48 – 49.

¹⁷ Г. Ајншпилер Поповић, *op. cit.*, стр. 31.

¹⁸ Члан 54, став 5 ЗОС.

исплатног реда, а за износе преко оних предвиђених њиховим исплатим редом, могу своје потраживање остварити као стечајни повериоци трећег исплатног реда.

Закон о стечају не садржи ни изричиту норму којом предвиђа да ће, за случај да након намирена свих поверилаца у стечајној маси преостану одређена средства, она бити расподељена члановима или акционарима друштва. Према неким мишљењима, у оваквој ситуацији треба, по систему аналогије, применити одредбе Закона о привредним друштвима које се односе на расподелу ликвидационог остатка.^{19 20}

Положај банака и друштава за осигурање у стечају нешто је другачији, и регулисан је Законом о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање.²¹ Значај пословања банака и друштава за осигурање је вишеструк: ради се о финансијским организацијама чије пословање има утицаја на права и обавезе знатно већег броја лица и макроекономију и финансијски систем целе државе, у чијем пословању улогу има Агенција за осигурање депозита, чија имовина има значајну вредност, и над чијим пословањем је успостављена строжа контрола у односу на друга привредна друштва, коју спроводи Народна банка Србије. Имајући све ово у виду, и правила стечајног (и ликвидационог) поступка за ова друштва нешто су другачија, и рефлектују све наведено.

Управо из разлога њиховог значаја и нарочитог положаја, поступак и правила престанка њиховог рада уређени су посебним законом у односу на Закон о стечају, мада поједини аутори критикују овакво решење, где су једним законом обухваћени субјекти који, иако из исте области – области финансија, обављају различите делатности.²² Наравно, на другачији начин од општег закона уређен је и положај поверилаца и стечајни исплатни редови.

Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање на различите начине дефинисао је исплатне редове када се ради о стечају банака и стечају осигуравајућих

---

¹⁹ В. Радовић, *Стечајни исплатни редови, Актуелна питања савременог законодавства*, Будва 2005, стр. 190.

²⁰ Члан 541 Закона о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011 ... 44/2018.

²¹ Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, *Службени гласник РС*, бр. 14/2015.

²² М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 195 и стр. 203.

друштва. Међутим, заједничко правило садржано у овом Закону, јесте правило о приоритетној исплати трошкова поступка пре намирења стечајних поверилаца.²³

Када се ради о стечају банака, потраживања стечајних поверилаца се исплаћују по следећим редовима приоритета (исплатним редовима):²⁴ (1) потраживања поверилаца преосталих након исплате износа депозита осигураних у смислу закона којим се уређује осигурање депозита; (2) потраживања по основу јавних прихода доспела у последња три месеца пре отварања стечајног поступка, осим доприноса за стечајно и инвалидско осигурање запослених; (3) потраживања Народне банке Србије, укључујући и потраживања по основу кредита одобрених банци која нису намирена у потпуности због разлике у вредности средстава обезбеђења; (4) потраживања поверилаца по основу депозита, осим депозита банака и других финансијских институција; (5) потраживања других поверилаца, осим поверилаца из наредних тачака (6. и 7); (6) потраживања поверилаца по основу субординираних обавеза банке; (7) потраживања поверилаца који су и акционари банке, изузев потраживања по основу оснивачког капитала банке које се намирује из вишка деобне масе у складу са законом којим се уређује стечај привредних друштва.

Са друге стране, код стечаја друштва за осигурање, потраживања се исплаћују према следећем редоследу:²⁵ (1) потраживања поверилаца по основу уговора о осигурању и реосигурању живота, до висине обавеза исказаних у средствима математичке резерве, у складу са законом којим се уређује осигурање; (2) потраживања поверилаца по основу уговора о осигурању од последица незгода; (3) потраживања поверилаца по основу уговора о осигурању свих осталих врста осигурања; (4) потраживања поверилаца по основу уговора о реосигурању свих осталих врста осигурања; (5) потраживања по основу јавних прихода доспела у последња три месеца пре покретања поступка стечаја, осим доприноса за пензијско и инвалидско осигурање; (6) потраживања осталих поверилаца; (7)

---

²³ Опширније о трошковима поступка код стечаја банака и друштва за осигурање у Глави III: *Повериоци стечајне масе*.

²⁴ Члан 20 Закона о стечају и ликвидацији банака и друштва за осигурање.

²⁵ Члан 21 Закона о стечају и ликвидацији банака и друштва за осигурање.

потраживања поверилаца који су и акционари друштва за осигурање, односно чланова (осигураника) друштва за узајамно осигурање.

Приметно је да је, и у случају стечаја банака, као и код стечаја друштава за осигурање, за исплату потраживања по основу јавних прихода предвиђен знатно нижи ранг у односу на општи стечај, па се код стечаја банака она исплаћују након потраживања поверилаца на име депозита изнад износа који исплаћује Агенција за осигурање депозита, док се у стечају друштава за осигурање она исплаћују тек након потраживања поверилаца по основу уговора о осигурању.

Стечајни исплатни редови у појединим упоредним законодавствима

1.1 Црна Гора

Црногорски Закон о стечају²⁶ уређује начин исплате потраживања стечајних поверилаца тако што предвиђа три исплатна реда:²⁷

- (1) у први исплатни ред спадају неисплаћене бруто зараде запослених и бивших запослених у износу основних зарада које су остварили код послодавца, и то највише до висине 24 просечне бруто зараде у Црној Гори на дана отварања стечајног поступка, са каматом од дана доспећа до дана отварања стечајног поступка, као и потраживања запослених на име повреда на раду код стечајног дужника пре и после покретања стечајног поступка;
- (2) у други исплатни ред спадају потраживања по основу доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених и бивших запослених која нису сврстана у први исплатни ред, као и потраживања по основу свих јавних прихода пре отварања стечајног поступка;
- (3) у трећи исплатни ред спадају потраживања осталих стечајних поверилаца, укључујући и потраживања стечајних поверилаца првог и другог исплатног реда, а за износе признате преко наведених износа.

---

²⁶ Закон о stečaju Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 1/2011 i 53/2016. (Даље: ЗСЦГ).

²⁷ Члан 55 ЗСЦГ.

Такође, изричито је предвиђено да ће потраживања стечајних поверилаца који су се сагласили да буду намирени након пуног намирења потраживања једног или више поверилаца бити намирена након пуног намирења поверилаца трећег исплатног реда, са припадајућом каматом.²⁸

Из наведених одредби долази се до закључка да законодавства у Србији и у Црној Гори на сличан начин класификују стечајне повериоце. Међутим, законодавство Црне Горе очигледно даје већа права стечајним повериоцима првог исплатног реда – запосленим и бившим запосленим стечајног дужника, предвиђајући да ће им се на име бруто минималних зарада исплатити потраживања у протекле две године од дана отварања стечајног поступка (на који начин су обухваћени основна зарада као и доприноси), за разлику од домаћих стечајних одредби које право запосленима на нето минималну зараду дају само за последњих годину дана пре отварања стечајног поступка. Мишљења смо да се на овај начин оправдано, и у складу са начелима правичности и социјалног мира, даје предност потраживањима запослених по основу зарада, у ком правцу би било пожељно изменити и одредбе српског Закона о стечају.

Поред тога, Закон о стечају Црне Горе изричито је прописао да ће потраживања стечајних поверилаца првог и другог реда, за износе преко оних признатих у првом и другом реду, бити исплаћена у оквиру трећег исплатног реда, за разлику од домаћег Закона о стечају.

1.2 Хрватска

Стечајни закон Републике Хрватске²⁹ предвиђа да се стечајни повериоци разврставају у исплатне редове, такође предвиђајући начела искључивости и сразмерности унутар једног

---

²⁸ Члан 55, став 2 ЗСЦГ.

²⁹ Stečajni zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 71/15 i 104/17. (даље: СЗХР).

исплатног реда.³⁰ Потом, одређене су *тражбине виших исплатних редова*³¹, као и који су *стечајни повериоци нижих исплатних редова*³²:

- (1) у тражбине првог вишег исплатног реда улазе потраживања запослених и бивших запослених из радног односа у бруто износу, до дана отварања стечајног поступка, отпремнине и потраживања накнаде штете због повреде на раду или професионалне болести;
- (2) у тражбине другог вишег исплатног реда улазе сва остала потраживања према стечајном дужнику, осим оних која су сврстана у ниже исплатне редове;
- (3) као потраживања нижих исплатних редова, намирују се по следећем редоследу:
(1) камате на потраживања стечајних поверилаца од дана отварања стечајног поступка; (2) трошкови поверилаца због учешћа у поступку; (3) новчане казне за кривична и прекршајна дела; (4) потраживања за бесплатне чинидбе стечајног дужника, (5) потраживања за повраћај зајма којим се надомешта капитал неког члана друштва или одговарајуће тражбине.

Приметно је да хрватски Стечајни закон на специфичан начин дефинише исплатне редове у стечају, дајући потпуни приоритет исплати потраживања из радног односа, у њиховом пуном износу, све до отварања стечајног поступка, и сврставајући остала потраживања, па чак и она по основу јавних прихода (осим оних за пензијско и инвалидско осигурање) у други ред. Међутим, овде ваља и напоменути да Стечајни закон као стечајни разлог у члану 6, став 2 предвиђа неисплаћивање три узастопне зараде, што теоријски знатно умањује могућност гомилања неисплаћених зарада током дужег периода. Уколико се то пак у пракси и догоди, логичан је закључак да ова потраживања запослених врло вероватно неће бити наплаћена у њиховим пуним износима, уколико су настала у року који превазилази застарне рокове прописане законима који уређују радно и облигационо право Хрватске, како ће стечајни управник (управитељ), или други повериоци, за ове износе сасвим извесно оспорити потраживања запослених.

---

³⁰ Члан 137 СЗХР.

³¹ Члан 138 СЗХР.

³² Члан 139 СЗХР.

1.3 Република Српска

Закон о стечају Републике Српске³³ донекле је специфичан у начину одређења исплатних редова стечајних поверилаца. Предвидео је да се стечајни повериоци према врсти својих потраживања сврставају у исплатне редове, да се стечајни повериоци каснијег исплатног реда могу намирити тек пошто у целости буду намирени повериоци претходног исплатног реда (принцип хијерархије), као и да се стечајни повериоци унутар истог исплатног реда намирују сразмерно величини својих потраживања (принцип сразмерности унутар стечајних редова).³⁴ Истим чланом предвиђено је да се најпре намирују стечајни повериоци виших исплатних редова (чл. 87), потом стечајни повериоци општег исплатног реда (чл. 86), и на крају стечајни повериоци нижих исплатних редова (чл. 88).

Тако, најпре се намирују потраживања која потичу из периода привремене управе, и то она која су настала правним пословима које је засновао привремени управник, као и потраживања радника и доприноси за ова потраживања уколико су радници остали у радном односу током периода управе, али која нису могла бити намирена од стране привременог управника или стечајног управника; потом, намирују се запослени стечајног дужника са потраживањима у последњих 12 месеци до дана отварања стечајног поступка, али само за износе минималне зараде; као и потраживања запослених по основу накнаде штете због повреде на раду, или накнаде штете члановима породице запосленог који је погинуо на раду.³⁵

Даље, одређује се да су стечајни повериоци општег исплатног реда они повериоци који имају оправдан имовински захтев према стечајном дужнику, уколико не спадају у више или ниже исплатне редове, у складу са члановима 87 и 88.³⁶

На самом крају, према законски утврђеном редоследу, као стечајни повериоци нижег исплатног реда, намирују се: (1) камате на потраживања стечајних поверилаца које теку од

---

³³ Закон о стечају Републике Српске, *Сл. Гласник РС*, бр. 16/2016. (Даље: ЗСРС)

³⁴ Члан 85 ЗСРС.

³⁵ Члан 87 ЗСРС.

³⁶ Члан 86 ЗСРС.

отварања стечајног поступка; (2) трошкови појединих стечајних поверилаца настали њиховим учешћем у поступку; (3) кривичне, прекршајне и остале новчане казне; (4) потраживања која се односе на бесплатну чинидбу стечајног дужника; (5) повраћај зајма члану или акционару стечајног дужника, односно зајма трећем лицу за које је обезбеђење дао члан или акционар стечајног дужника; (6) потраживања по основу зајмова, у делу у којем су необезбеђени, а који су дати стечајном дужнику од стране повезаног лица, осим ако се повезано лице у оквиру своје редовне делатности не бави давањем кредита и зајмова. Потраживања за која је уговорен нижи ранг у стечајном поступку, у случају сумње, намирују се након потраживања под 1, док камате и трошкови поводом потраживања стечајних поверилаца нижег ранга имају исти ранг као и сама потраживања.³⁷

Законодавац Републике Српске приликом дефинисања стечајних исплатних редова комбиновао је начине уређења положаја стечајних поверилаца из свих до сада наведених закона којима се уређује стечајно право република бивше Југославије. Слично Стечајном закону Републике Хрватске, прибегао је *numerus clausus* принципу приликом класификације потраживања у исплатне редове, уз комбинацију са методом искључења, приликом дефинисања општег исплатног реда. У односу на приоритет, и у овом случају то су запослени стечајног дужника, међутим, њихова се права регулишу на начин најсроднији Закону о стечају Републике Србије.

1.4 Немачка

Доношењем Закона о инсолвентности³⁸ (у даљем тексту: *InsO*), којим су престали да важе Закон о банкроту³⁹ и Закон о поравнању⁴⁰ у Западној Немачкој, као и Закон о

---

³⁷ Члан 88 ЗСРС.

³⁸ *Insolvenzordnung* од 05. 10. 1994, *BGBI I S. 2866*, превод на енглески језик, преузето 06.01.2018. www.insol-europe.org/download/resource/19.

³⁹ *Konkursordnung* од 10. 02. 1877, *RGBI S 351*.

⁴⁰ *Vergleichsordnung* од 26. 02. 1935, *RGBI I S. 321 ber. S 356*.

потпуном извршењу⁴¹ у Источној Немачкој, и његовим ступањем на снагу 01. 01. 1999. године, у немачко стечајно законодавство унете су знатне промене.

Значајна новина у погледу начина регулисања исплате потраживања стечајних (обичних) поверилаца, представљало је отклањање стечајних исплатних редова увођењем *pari passu* принципа – сразмерне исплате свих стечајних поверилаца, уз увођење категорије *стечајних поверилаца нижег ранга (субординирани стечајни повериоци)*. Дакле, InsO се није на нарочит начин бавио класификацијом стечајних поверилаца, већ након прокламације да ће стечајна маса послужити задовољењу основаних захтева које повериоци имају према дужнику на дан отварања стечајног поступка (стечајни повериоци),⁴² прописује која ће потраживања бити исплаћена након потраживања стечајних поверилаца, и то по утврђеном редоследу, сразмерно њиховим износима и под условом да имају једнак статус⁴³. Тако, прво ће бити исплаћене камате и накнаде за доцњу у исплати потраживања стечајних поверилаца, почев од дана отварања стечајног поступка; потом, биће исплаћени трошкови учешћа стечајних поверилаца у стечајном поступку; затим казне и мере према стечајном дужнику; затим неиспуњене престације стечајног дужника по основу добротних правних послова; и на крају, захтеви за исплату зајма који стечајном дужнику је дао његов члан.⁴⁴ Даље, прописано је да ће потраживања за која су се поверилац и дужник сагласили да ће бити непривилегована, односно да ће бити исплаћена након осталих потраживања, за случај сумње у одређење њиховог ранга, бити исплаћена након субординираних потраживања.⁴⁵ Камате и трошкови у вези са овим субординираним, односно непривилегованим потраживањима, биће исплаћивани заједно са главним потраживањем.⁴⁶

---

⁴¹ Gesamtvollstreckungsordnung од 06. 06. 1990, *GBl. I Nr. 32 S 285*.

⁴² Члан 38 InsO.

⁴³ Члан 39, став 1 InsO.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Члан 39, став 2 InsO.

⁴⁶ Члан 39, став 3 InsO.

1.5 Уједињено Краљевство

Закон о инсолвентности Уједињеног Краљевства⁴⁷ (у даљем тексту: *InsAct*), који се односи на стечај физичких лица и стечај компанија, предвидео је седам стечајних исплатних редова за обе категорије стечајних дужника. У случају корпоративног стечаја, исплатни редови су следећи: (1) трошкови стечајног поступка, (2) привилегована потраживања, (3) повериоци обезбеђени лебдећом залогом (*floating charge*⁴⁸), (4) обична потраживања, (5) камате доспеле после отварања стечајног поступка, (6) подређена потраживања, (7) вишак који се исплаћује члановима привредног друштва.⁴⁹

Делимично сагласно томе, Врховни суд Уједињеног Краљевства, у предмету прецедентног значаја *Nortel Companies, Lehman Companies* и *Lehman Companies (2)*,⁵⁰ у којима је првенствено разматрао питање приоритета потраживања по основу доприноса за пензијско осигурање у исплати у стечају, образложио је да је приоритет у исплати потраживања у стечају, у складу са тумачењима *InsAct*-а (и то чланова 107, 115, 143, 175, 176ZA и 189, као и параграфа 65 и 99 Распореда Б1 уз Закон) и Правила о инсолвентности која дају судови, следећи: (1) повериоци обезбеђени фиксном залогом (*fixed charge*), (2) трошкови поступка стечаја, (3) преференцијални (привилеговани) повериоци, (4) повериоци обезбеђени лебдећом залогом, (5) необезбеђени доказиви дугови, (6) затезна камата, (7) недоказиве обавезе, (8) исплата члановима и акционарима.

Дакле, очигледно је да је Врховни суд, образлажући не само уређивање стечајних исплатних редова у *InsAct*-у, већ приоритете у намирењу уопште, најпре навео повериоце обезбеђене фиксном залогом. Међутим, како наведена категорија обезбеђених поверилаца своје потраживање намирује из саме ствари уз дозволу суда, у смислу одређења исплатних

---

⁴⁷ The Insolvency Act 1986, c. 45.

⁴⁸ Право Енглеске као један од института обезбеђења предвиђа залогом (*lien*) која у потпуности одговара залози у домаћем праву, па би за називање института *charge* у српском језику било адекватније употребити други термин, као што је *заложно оптерећење*, што ће у овом раду бити избегнуто из разлога практичности, па ће се надаље за потребе овог рада, а када је реч о праву Енглеске, у том смислу користити термин *залога*. О фиксној и лебдећој залози опширније у Глави VII: *Привилеговани повериоци у упоредном праву – Енглеска*.

⁴⁹ Ian F. Fletcher, *The Law of Insolvency*, Sweet & Maxwell, London, 1996, стр. 287-299 и 606-613, према В. Радовић, *Стечајни исплатни редови*, стр. 179,

⁵⁰ [2013] UKSC 52, *Nortel Companies, Lehman Companies and Lehman Companies (2)*, para 39, доступно на: <https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2011-0261-judgment.pdf>, датум приступа: 11. 05. 2018.

редова у стечају оправдано је изоставити потраживања обезбеђена фиксном залогом. Међу обичним, необезбеђеним повериоцима, примењује се принцип *pari passu*.

1.6 Сједињене Америчке Државе

Сједињене Америчке Државе у погледу одређења приоритета у исплати предвиђају јединствено решење, садржано у Глави 11 Законика Сједињених Држава⁵¹ (у даљем тексту: *USBC*), са значајно већим бројем исплатних редова у поређењу са другим законодавствима.

У складу са правилом апсолутног приоритета (*absolute priority rule*), традиционалним за америчко стечајно право, према коме поверилац који има приоритет у односу на друго мора бити намирен у целости пре него што ће наредни поверилац ишта примити,⁵² трошкови и захтеви класификују се по приоритету⁵³ на следећи начин:⁵⁴ (1) најпре исплаћују се необезбеђена потраживања по основу законског издржавања супружника, бившег супружника или детета дужника; (2) трошкови поступка (у складу са чланом 503 *USBC*), необезбеђена потраживања било које банке Федералних резерви и трошкови суда; (3) необезбеђена потраживања настала након отварања стечајног поступка у оквиру уобичајене делатности дужника; (4) необезбеђена потраживања на име зараде и друге накнаде као што су накнаде за одмор, отпремнине, накнаде код боловања, до износа од 10.000 долара за свако лице, а која су настала до 180 дана пре подношења захтева за отварање стечаја или престанка рада дужника, у зависности од тога шта је прво наступило; (5) необезбеђена потраживања за социјално осигурање запосленог, са истим ограничењима као и потраживања под (4); (6) необезбеђена потраживања произвођача житарица према стечајном дужнику власнику или оператору постројења за житарице и потраживања домаћих риболоваца према дужнику откупљивачу рибе или рибљих прерађевина, али до

---

⁵¹ U.S. Code: Title 11, Bankruptcy Reform Act of 1978, *U.S. Government Publishing Office*.

⁵² D. G. Baird, Priority Matters: Absolute Priority, Relative Priority, And The Costs Of Bankruptcy, *University of Pennsylvania Law Review*, vol. 165, No. 4, 2017, стр. 786.

⁵³ Под термином *приоритет* се у стечајном праву САД подразумева необезбеђено потраживање које се исплаћује пре других необезбеђених потраживања. A. L. Gropper, The Payment of Priority Claims in Cross-Border Insolvency Cases, *Texas International Law Journal*, Vol 46:559, 2011, стр. 560.

⁵⁴ Члан 507 *USBC*.

износа од 4.000 долара за свако лице; (7) необезбеђена потраживања појединаца, до износа од 1.800 долара за сваког, по основу депозита датог пре отварања стечајног поступка, а у вези са куповином или изнајмљивањем непокретности или куповине услуга за личне, породичне или потребе домаћинства, а која нису испуњена; (8) необезбеђена потраживања Владе по основу јавних прихода (порез на приходе, имовину, зараду, продају или комисион, царински дугови на увоз, итд.); (9) необезбеђена потраживања по основу обавезе стечајаног дужника према регулаторима финансијских институција да одржава сталност капитала ових институција; и (10) потраживања због смрти или повреде која је проистекла из управљања возилом, уколико је до несреће дошло услед дејстава супстанци на стечајног дужника.

Затим, деоба стечајне масе врши се на следећи начин⁵⁵: (1) најпре, исплаћују се потраживања онако како је описано у претходном параграфу рада, у складу са чланом 507 USBC, за које је благовремено (уз одређене изузетке за кашњење) достављен доказ; (2) исплаћују се необезбеђена потраживања која се не сврставају у тачку (1), (3) или (4) овог одељка; (3) потраживања за која доказ није достављен благовремено; (4) исплате казни и казних накнада штете, све док ове исплате нису накнада за стварну новчану штету коју је конкретни поверилац претрепео; (5) затезна камата на сва потраживања наведена у тачкама од (1) до (5), почев од дана подношења захтева; и (6) исплате стечајном дужнику.⁵⁶

Као што се може уочити, USBC предвиђа укупно петнаест исплатних редова, заједничких за корпоративни и лични стечај. Овакво решење, иако умногоме одсликава културу Сједињених Америчких Држава, свакако садржи поједине сувишне одредбе, превише је сложено, води усложњавању стечајног поступка, а у одређеним деловима је и нејасно због чега се одређеним категоријама поверилаца даје нарочит приоритет, па се сматра да њихово привилеговано позиционирање може једино бити резултат фаворизације појединих интересних група, као на пример узгајивача житарица и рибара⁵⁷. Притом,

---

⁵⁵ Осим у случајевима предвиђеним чланом 510 USBC, који уређује субординацију потраживања, у складу са уговором или за поједина потраживања повезаних лица.

⁵⁶ Члан 726 USBC.

⁵⁷ В. Радовић, Стечајни исплатни редови, стр. 178.

одредбом којом се *домаћим* рибарима даје приоритет додатно се нарушава начело једнаког третмана поверилаца без обзира на њихово држављанство.⁵⁸

III ПОВЕРИОЦИ СТЕЧАЈНЕ МАСЕ

Као што је раније већ напоменуто, даном отварања стечајног поступка од имовине стечајног дужника формира се стечајна маса.

Категорија поверилаца стечајне масе није експлицитно наведена у Закону о стечају као таква⁵⁹, међутим, из самих одредби Закона којима се дефинишу стечајна маса, и потраживања која се из ње исплаћују приоритетно и одвојено, јасно се може установити да је ово посебна категорија привилегованих поверилаца.

Закон о стечају нормирао је најпре да се из стечајне масе приоритетно намирују трошкови стечајног поступка, а по њиховом пуном намирењу обавезе стечајне масе.⁶⁰ Дакле, повериоци чије потраживање представља трошак стечајног поступка или обавезу стечајне масе јесу повериоци стечајне масе. Може се заузети становиште, на основу овакве одредбе, да повериоци који по овим основима имају потраживање, могу бити означени као приоритетни повериоци, или се пак код овакве дефиниције може говорити о постојању нултог исплатног реда. У сваком случају, неспорно је постојање приоритета у наплати ових потраживања.

Трошкови стечајног поступка обухватају: судске трошкове стечајног поступка, награде и накнаде стечајном управнику и/или привременом стечајном управнику и друге издатке за које је законом одређено да се намирују као трошкови стечајног поступка.⁶¹

Обавезе стечајне масе су обавезе: (1) које су проузроковане радњама стечајног управника или на други начин управљањем, уновчењем и поделом стечајне масе, а које не спадају у трошкове стечајног поступка; (2) из двостраног уговора, ако се његово испуњење

---

⁵⁸ A. L. Gropper, *op. cit.*, стр. 561.

⁵⁹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 41.

⁶⁰ Члан 54, став 1 ЗОС.

⁶¹ Члан 103 ЗОС.

тражи за стечајну масу или мора уследити након отварања стечајног поступка; (3) које су настале неоснованим обogaћењем стечајне масе, укључујући и оне настале као последица ништавих правних послова; (4) настале на основу кредита односно зајма, узетог на основу овлашћења стечајном управнику или привременом стечајном управнику, или у склопу мера за реализацију плана реорганизације. Уколико су настале током претходног стечајног поступка, све ове обавезе представљају обавезе стечајне масе уколико се стечајни поступак и отвори.⁶²

Трошкови стечајног поступка, као и обавезе стечајне масе, јесу потраживања која увек настају по покретању стечајног поступка, у вези са прикупљањем и очувањем стечајне масе и спровођењем стечајног поступка⁶³, и они се намирују по доспелости.

Средства која су потребна за намирење поверилаца стечајне масе издвајају се из стечајне масе пре намирења осталих поверилаца, углавном на основу предрачуна, на основу којег се формира посебна стечајна маса⁶⁴, чија је искључива намена намирење поверилаца стечајне масе.

Повериоци стечајне масе су: стечајни управник, чланови одбора поверилаца, предлагач стечајног поступка, запослени стечајног дужника задржани на раду, и други.⁶⁵

Стечајни управник јавља се као поверилац стечајне масе јер му се из стечајне масе директно исплаћују накнаде и награде за његов рад и трошкове које је имао обављајући ову функцију.

Чланови одбора поверилаца такође су повериоци стечајне масе, јер им се из ње исплаћују накнаде за обављање функције у овом органу стечајног поступка.

Предлагачу стечајног поступка из стечајне масе такође се приоритетно исплаћују трошкови на име предујма које је сносио да би се стечајни поступак отворио. Закон о

---

⁶² Члан 104 ЗОС.

⁶³ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр 132.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ *Ibid.*

стечају је експлицитно прописао да се уплаћени предујам сматра трошком стечајног поступка и да се исплаћује приоритетно из стечајне масе, одмах након што се утврди да се они могу намирити из преосталих средстава стечајне масе.⁶⁶ Овај предујам представља скуп следећих трошкова: трошкови огласа о остварању стечајног поступка, трошкова обавештавања познатих поверилаца о отварању стечајног поступка, трошкове ангажовања стечајног управника и обезбеђења имовине, трошкови за регистрацију података о стечају код Агенције за привредне регистре. Када се ради о стечајном дужнику који је сврстан у микро правна лица, предујам не може прећи износ од педесет хиљада динара.⁶⁷

Зарада запослених задржаних на раду или ангажованих након отварања стечаја такође представља обавезу стечајне масе, па су ови запослени повериоци стечајне масе.⁶⁸ Њима се зараде исплаћују у минималном износу, док за разлику до пуне зараде ови повериоци своје потраживање могу остваривати као стечајни повериоци.

Када су у питању двостранотеретни уговори који нису у целости извршени у време отварања стечајног поступка, стечајни управник има следеће могућности, са дејством на статус повериоца из овог правног посла, уколико је испуњење преостало на страни стечајног дужника: (1) да одбије испуњење и (2) да остане код уговора, али у току трајања стечајног поступка престане да извршава обавезу стечајног дужника. У првом случају, сауговарач, то јест поверилац из овог правног посла, може своје потраживање остварити као стечајни поверилац, док у другом стиче својство повериоца стечајне масе, на који начин може остварити своје потраживање.⁶⁹

Када се ради о уговору о закупу који није раскинут након отварања стечајног поступка, стечајни дужник је у обавези да закупнину редовно исплаћује закуподавцу, а ова

---

⁶⁶ Члан 59, став 5 ЗОС.

⁶⁷ Члан 59, став 1 и 2 ЗОС.

⁶⁸ Члан 77, став 3 и 4 ЗОС.

⁶⁹ Члан 94, став 4 ЗОС.

потраживања на име закупнине, настала након отварања стечајног поступка, такође су потраживања стечајне масе.⁷⁰

Стечајни управник може у складу са Законом о стечају узети зајам или кредит, који се такође сматра обавезом стечајне масе.⁷¹

Законом о стечају предвиђено је да се против стечајног дужника, односно над његовом имовином од дана отварања стечајног поступка не може одредити и спровести извршење, осим извршења која се односе на потраживања поверилаца стечајне масе – обавезе стечајне масе и трошкове стечајног поступка.⁷² На овај начин се и потпуно остварује приоритет који уживају повериоци стечајне масе.

У стечајним законодавствима држава бивше Југославије је положај поверилаца стечајне масе (који се најчешће изричито на овај начин ословљавају) уређен готово идентично домаћем закону.

Када се ради о стечају банка и друштава за осигурање, као трошкови поступка, приоритетно се на терет стечајне масе исплаћују: (1) неисплаћене нето зараде запослених у висини минималних зарада за последњих годину дана пре отварања поступка стечаја; (2) неисплаћени доприноси за пензијско и инвалидско осигурање запослених за последње две године пре отварања поступка стечаја; (3) месечне зараде лица у радном односу код стечајног дужника; (4) трошкови који терете имовину стечајног дужника и трошкови уновчења те имовине; (5) трошкови поступка стечаја; (6) потраживања Агенције за осигурање депозита по основу исплате осигураног износа депозита, односно осигураног износа потраживања у смислу закона којим се уређује заштита инвеститора, заједно са трошковима које је Агенција имала у поступку исплате тих износа, потраживања Агенције настала по основу коришћења средстава фонда за осигурање депозита, у складу са законом којим се уређују банке, као и потраживања Републике Србије по основу финансирања

---

⁷⁰ Члан 99, став 5 ЗОС.

⁷¹ Члан 27, став 3 ЗОС.

⁷² Члан 93, став 1 ЗОС.

реструктурирања банака, у складу са законом којим се уређују банке; (7) други трошкови и обавезе настале после отварања поступка стечаја.⁷³

Основна разлика у односу на одредбе о исплатим редовима из Закона о стечају јесте у појму трошкова поступка. Док је опште правило да су трошкови стечајног поступка само обавезе које су директно повезане се вођењем стечајног поступка – судски трошкови и накнаде стечајном управнику, Закон о стечају банака и друштава за осигурање под трошковима поступка подразумева знатно шири круг обавеза, које се не тичу само вођења поступка, већ трошкове чине различите врсте потраживања за која је законодавац сматрао да им треба дати приоритет. Чини се да су и потраживања која се могу сврстати у *обавезе стечајне масе* сврстана у трошкове поступка. Занимљиво је што је овим Законом предвиђен апсолутни приоритет у исплати за потраживања по основу зарада и пензијског и инвалидског осигурања, чак и пре самих трошкова поступка стечаја. Такође, сагласно чињеници да Агенција за осигурање депозита у случају стечаја банке депонентима исплаћује осигурани износ до 50.000 евра⁷⁴, као и да за обавезе Агенције по основу осигурања депозита јемчи Република Србија⁷⁵ и да се средства за образовање фонда за осигурање депозита могу обезбедити из буџета⁷⁶, а допунска средства за случај да основна нису довољна за исплату осигураних износа обезбеђују се из буџета Републике Србије, задуживањем Агенције, или из других извора средстава које држава обезбеђује⁷⁷, сасвим је јасно због чега потраживања Агенције за осигурање депозита долазе одмах након потраживања везаних за зараде и трошкове поступка.

---

⁷³ Члан 19 Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање.

⁷⁴ Члан 2, став 1, тачка 2 Закона о осигурању депозита, *Сл. гласник РС*, бр. 61/2005, 116/2008 и 91/2010.

⁷⁵ Члан 4, став 3 Закона о осигурању депозита.

⁷⁶ Члан 7, став 2 Закона о осигурању депозита.

⁷⁷ Члан 15 Закона о осигурању депозита.

IV РАЗЛУЧНИ ПОВЕРИОЦИ

Разлучна права и разлучни повериоци у домаћем законодавству

1.1 Појам разлучног права и разлучног повериоца

Разлучна права су стварна права на туђим стварима и представљају средства обезбеђења потраживања.⁷⁸ На основу разлучних права повериоци стичу право првенственог и одвојеног намирења на стварима или правима стечајног дужника, на основу раније стеченог реалног обезбеђења свог потраживања.⁷⁹

Дакле, разлучни повериоци (*separatisti ex iure creditii*) су повериоци који су титулари разлучног права. Разлучни повериоци имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право.⁸⁰

Разлучно право по начину настанка може бити уговорно, законско и судско.⁸¹

1.2 Основи разлучног права

1.2.1 Право залогe

Први и најчећи основ разлучног права јесте право залогe. Заложно право је стварно право на туђој ствари које омогућава његовом титулару да своје потраживање наплати из вредности заложене ствари ако му дужник не испуни обавезу о доспелости, пре свих осталих поверилаца.⁸²

Дакле, право залогe представља акцесорно стварно право, чија је сврха обезбеђење намирења права које проистиче из облигационог односа – потраживања.

---

⁷⁸ Јован Гуцуња, *Правно регулисање дужничко-поверилачких односа у случају престанка ОУР-а*, Нови Сад, 1980, стр. 399, према: М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 127.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Члан 49, став 1 ЗОС.

⁸¹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, 127.

⁸² Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, *Стварно право*, Ниш, 2009, стр. 219.

Имајући у виду да се стечајни поступак над дужником покреће управо из разлога немогућности сервисирања обавеза, да се отварањем стечајног поступка сва недоспела потраживања према стечајном дужнику сматрају доспелим⁸³ и да потраживања обезбеђена залогом уживају приоритет у намирењу, право залогe своју сврху, поред поступка принудног извршења, остварује управо у стечајном поступку.

И право залогe може настати по основу уговора (уговор о залози или хипотеци), једностране изјаве воље (заложна изјава), судске одлуке (поступак принудног извршења) и закона (случајеви уговора о трговинском заступању, комисиону, складиштењу, шпедицији, контроли, превозу, сефу и делу⁸⁴).

Две основне врсте залогe су залога на покретним стварима и хипотека (залога на непокретности). Заложно право на покретним стварима стиче се уписом у Регистар залогe који води Агенција за привредне регистре, осим ако није друкчије одређено законом⁸⁵, у ком случају заложена ствар остаје у државини дужника (бездржавинска залога), или предајом заложене ствари⁸⁶ (ручна залога). Хипотека се стиче уписом у надлежни регистар непокретности.⁸⁷ Залогом, била она на покретним или непокретним стварима, могу се обезбедити и будућа или условна потраживања, изражена у домаћој или страниј валути.⁸⁸ Поред тога, предмет залогe може бити и потраживање или право.

---

⁸³ Члан 81, став 1 ЗОС.

⁸⁴ В. Радовић, Н. Тешић, О повериочевим допунским правима, *Ohrid School of Law JURIDICA – Journal of Legal and Social Studies*, 1/2015, стр. 193-194.

⁸⁵ Члан 4 Закона о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар, *Службени гласник РС* бр. 57/2003 ... 99/2011 – др. закон.

⁸⁶ Члан 968 Закона о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ* бр. 29/78 ... *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003.

⁸⁷ Члан 8 Закона о хипотеци, *Службени гласник РС* бр. 115/2005 ... 83/2015.

⁸⁸ Члан 7 Закона о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар и члан 7, став 1 Закона о хипотеци.

1.2.2 Право задржавања

Право задржавања или ретенције је институт облигационог права⁸⁹, које омогућава повериоцу доспелог потраживања да задржи дужникову ствар која се налази у његовој државини док му потраживање не буде исплаћено.⁹⁰

Јасно је да је право задржавања успостављено у циљу поштравања дисциплине у дужничко – поверилачком односу и вршења притиска на дужника да своје обавезе испуњава благовремено. У случају неизмирења потраживања у тренутку отварања стечајног поступка над дужником, потраживање се сматра доспелим, па се поверилац може у стечају наплатити из ствари у својини дужника која се налази у његовој државини, продајом у оквиру стечајног поступка. Предмет права задржавања не могу бити пуномоћје, лична документа и друге ствари које се не могу изложити продаји.⁹¹

1.2.3 Право првенственог намирења

Право првенственог намирења проистиче из других прописа, као што су закон којим се уређује поступак принудног извршења (захтев извршног повериоца да се у јавној књизи упише заложно право на основу решења или закључка о извршењу на непокретности, забележба јавне продаје или други упис предвиђен прописима о упису права на непокретностима у јавне књиге, попис непокретности у ванкњижној својини извршног дужника⁹², при чему се на основу привремене мере не може стећи различно право⁹³) и Закон о облигационим односима, који је предвидео право првенствене наплате комисионара из потраживања које је стекао ивршавајући налог комитента⁹⁴ или право банке да се по основу уговора о сефу првенствено намири из новца и других вредности затечених у сефу.^{95, 96}

---

⁸⁹ Чланови 286-289 Закона о облигационим односима.

⁹⁰ Р. Ковачевић Куштримовић, М Лазић, *op. cit.*, стр. 244.

⁹¹ Члан 287 Закона о облигационим односима.

⁹² З. Николић, *op. cit.*, стр. 195-196.

⁹³ Г. Ајншпилер Поповић, Положај различног повериоца кроз праксу Привредног апелационог суда, у: Н. Шаркић (ур.), *Нова законска решења*, Београд, 2014, стр. 156.

⁹⁴ Члан 786, став 3 Закона о облигационим односима.

⁹⁵ Члан 1064, став 3 Закона о облигационим односима.

1.3 Дејства разлучног права и положај разлучног повериоца

Разлучни поверилац није стечајни поверилац⁹⁷, и он се намирује по правилима која би важила и да дужник није пао у стечај⁹⁸. Међутим, отварањем стечајног поступка, разлучно право може се остварити само у стечају, осим у случају доношења одлуке о укидању мораторијума у случајевима предвиђеним законом⁹⁹ (ако стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили предмет разлучног права, тако да је његова безбедност изложена ризику, или ако се вредност предметне имовине смањује, а нема друге могућности да се обезбеди примерена и ефикасна заштита од смањења вредности имовине¹⁰⁰)¹⁰¹. Ваља напоменути да је према ранијем Закону о стечајном поступку стечајни суд имао могућност, односно дискреционо овлашћење, да донесе одлуку о проглашењу мораторијума,¹⁰² за разлику од садашње обавезе (мада се може сматрати и да самим отварањем стечајног поступка наступа забрана принудног извршења и обезбеђења, јер је одлука стечајног суда само деклараторне природе).

Заштита разлучног повериоца у стечају остварује се на више начина (укидањем мораторијума, учешћем разлучних поверилаца у органима стечајног поступка, могућношћу намирења као стечајног повериоца), али су привилегије разлучних поверилаца ипак ограничене бројним одредбама закона.¹⁰³

---

⁹⁶ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 129.

⁹⁷ Члан 49, став 2 ЗОС.

⁹⁸ М. Васиљевић, *Компанијско право*, Београд, 2013, стр. 569.

⁹⁹ Члан 80, став 2 ЗОС.

¹⁰⁰ Члан 93а ЗОС, према: Ј. Обућина, Однос претходног стечајног поступка и поступка спровођења извршења ради намирења новчаног потраживања на непокретностима, *Право и привреда*, 1-3/2017, Београд, 2017, стр. 39.

¹⁰¹ До доношења Закона о стечајном поступку (*Службени гласник РС*, бр. 84/04 и 85/05), тада важеће законодавство дозвољавало је да се започети поступак извршења ради реализације разлучног права може наставити након отварања стечајног поступка, уз дозволу стечајног већа, с тим што је и у овом случају важило правило о атракцији надлежности стечајног суда, па се поступак извршења могао наставити искључиво пред привредним судом пред којим тече стечајни поступак. Видети: Маријана Дукић – Мијатовић, *Стечајно право*, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2010.

¹⁰² Звонко Николић, *op. cit.*, стр. 201.

¹⁰³ Ла Порта и други установили су један од најпознатијих индекса којим се мере права разлучних поверилаца у стечају, и он обухвата четири компоненте којима се мери моћ разлучних поверилаца у стечају: (1) да ли се разлучни поверилац након отварања стечаја може намирити на оптерећеној имовини, односно да ли постоји забрана извршења на предметној имовини, (2) да ли разлучни повериоци имају приоритет или

Разлучни повериоци, као повериоци одређеног новчаног потраживања према стечајном дужнику, овлашћени су предлагачи за покретање стечајног поступка.¹⁰⁴

Уколико је износ потраживања разлучног повериоца већи од износа средстава остварених продајом имовине на којој су стекли разлучно право, разлучни повериоци за разлику између вредности потраживања и вредности остварене продајом могу остварити као стечајни повериоци.¹⁰⁵

Уколико се разлучни поверилац из било којег разлога одрекне свог привилегованог статуса, или ако без своје кривице не може као разлучни поверилац намирити своје потраживање, као и код делимичне деобе пре уновчења имовине на којој имају разлучно право, може се намирити као стечајни повериоци, сразмерно из стечајне масе. Разлучни поверилац се овог свог статуса може одрежи само писаном изјавом стечајном судији, која мора бити поднета истовремено са захтевом за брисање терета надлежном органу који води јавне књиге.¹⁰⁶ Уколико је за стицање конкретног разлучног права предвиђен као услов упис у одговарајући регистар, а упис није извршен, без обзира на постојање основа за стицање разлучног права ови повериоци не могу стећи статус разлучног повериоца у стечају.¹⁰⁷

Разлучни поверилац у скупштини поверилаца може учествовати једино до висине потраживања за коју учини вероватним да ће се појавити као стечајни поверилац.¹⁰⁸ Дакле, *учинити вероватним* знатно је мањи правни стандард него *доказати* потраживање, а вероватност необезбеђеног потраживања се доказује проценом вредности имовине која је

постоје други повериоци који се намирују пре њих, (3) да ли разлучни повериоци могу да ограниче или спрече стечајног дужника да поднесе план реорганизације, (4) да ли органи дужника настављају да врше управљање у случају реорганизације. R. La Porta, et al., Law and Finance, *Journal of Political Economy*, 6/1998, 1113–1155, према: Б. Радуловић, Повратак клатна – промена положаја разлучних поверилаца у стечају који се спроводи банкротством, у: В. Радовић (ур.), *Усклађивање пословног права Србије са правом ЕУ* – 2016, Београд, 2016, стр. 101.

¹⁰⁴ Д. Илић, Намирење разлучних поверилаца у стечајном поступку, у: Д. Б. Слијепчевић (ур.), *Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању*, Београд, 2015, стр. 91.

¹⁰⁵ Члан 49, став 2 ЗОС.

¹⁰⁶ Члан 49, став 4 ЗОС.

¹⁰⁷ Гордана Ајншпилер Поповић, *Положај разлучног повериоца кроз праксу Привредног апелационог суда*, стр. 156.

¹⁰⁸ Члан 35, став 3 ЗОС.

предмет разлучног права, која не може бити старија од 12 месеци.¹⁰⁹ Разлучни повериоци који своја права остварују као стечајни повериоци могу бити изабрани и у одбор поверилаца.¹¹⁰

Из реда разлучних поверилаца обавезно се бира један члан одбора поверилаца, управо од стране разлучних поверилаца, без обзира на то да ли су до дана одржавања скупштине поверилаца поднели пријаву свог потраживања. У овом тренутку, а за сврху остваривања права гласа приликом избора представника за одбор поверилаца, стечајни судија врши процену вероватноће остварења намирена њихових потраживања из оптерећене имовине, на основу чега се одређује сразмера у броју гласова.¹¹¹ Одлуке се доносе већином гласова присутних разлучних поверилаца. Изабрани члан одбора поверилаца може се разрешити у било ком тренутку, и уместо њега изабрати други, а за случај његове оставке или престанка овог својства из других разлога, разлучни повериоци имају дужност да на састанку који се мора одржати у року од 30 дана од дана престанка чланства у одбору поверилаца, изаберу новог члана. У случају протеча овог рока уз неизбор новог члана, остали чланови одбора поверилаца могу кооптирати недостајућег члана из реда преосталих разлучних поверилаца, односно из реда стечајних поверилаца ако се ниједан разлучни поверилац не жели прихватити ове улоге, у ком случају ће овако изабрани члан одбора имати мандат само до наредног састанка разлучних поверилаца на којем ће бити изабран члан одбора из њиховог реда.¹¹² Ако се на првом поверилачком рочишту не изаберу чланови одбора поверилаца, суд ће извршити избор и члана из реда разлучних поверилаца по критеријуму

---

¹⁰⁹ Члан 35, став 3 ЗОС.

¹¹⁰ Члан 38, став 1 ЗОС.

¹¹¹ На основу овакве процене суда, разлучни повериоци могу се поделити у две групе: суштински и формални разлучни повериоци. Разлика између ових група поверилаца јесте управо у вероватноћи њиховог намирења из ствари која је предмет разлучног права. За суштинске разлучне повериоце изгледно је да ће намирити своје потраживање из вредности оптерећене ствари, док за формалне разлучне повериоце, услед недовољне вредности ствари или неповољнијег реда заложног права, није вероватно да ће намирити своје потраживање на овај начин. На овај начин се жели спречити претерани утицај формалних разлучних поверилаца на доношење одлука, што такође може бити од нарочите важности код одлучивања о реорганизацији стечајног дужника, односно формирања посебних класа поверилаца. Видети: М. Томић, Новеле закона о стечају и унапред припремљени план реорганизације, *Право и привреда*, 4-6/2016, Београд, 2016, стр. 265-266.

¹¹² Члан 38а ЗОС.

највећег износа потраживања за које постоји вероватноћа намирења из оптерећене ствари.¹¹³

Разлучни повериоци имају дужност пријаве потраживања у стечају, и у пријави морају да, као и стечајни повериоци, поред навођења података, правног основа и износа потраживања, и истицања захтева сходно одредбама којим се одређује садржина тужбе у парничном поступку (захтев за утврђење потраживања), доставе и податке о ствари на којој је поверилац стекао разлучно право и евентуално износ необезбеђеног потраживања, што подразумева и доказ о упису разлучног права у надлежни регистар.¹¹⁴ Одавде проистиче обавеза за стечајног управника да утврђује основаност не само самог потраживања, већ и разлучног права повериоца, при чему је логичан закључак да не може да оспори само основ, а не и разлучно право, већ се оспоравање може односити или на потраживање и разлучно право, или само на разлучно право. У случају оспоравања важиће опште правило о упућивању повериоца оспореног потраживања на покретање или наставак парнице ради утврђења његовог потраживања. Неподношење пријаве имаће такође опште дејство – губитак статуса повериоца и немогућност наплате потраживања, без обзира на обезбеђеност потраживања. Недостављање података о постојању разлучног права уз пријаву за последицу има немогућност стицања својства разлучног повериоца.¹¹⁵

Разлучно право које је настало у поступку извршења и обебеђења у последњих 60 дана пре отварања стечајог поступка престаје да важи, и ови повериоци не могу имати својство разлучног повериоца. Стечајни суд доноси решење на основу којег је надлежни орган који води јавне књиге у које је предметно разлучно право уписано дужан да изврши брисање овако стечених разлучних права¹¹⁶, па се о овој пријави стечајни управник и не

---

¹¹³ Члан 38б, став 1, тачка 2 ЗОС.

¹¹⁴ Члан 111, став 1 ЗОС.

¹¹⁵ Овакво решење може се критиковати са становишта начела јединствености правног поретка, предвиђеног чланом 194, став 1 Устава Републике Србије (*Сл. гласник РС*, бр. 98/2006) у вези са начелом поуздања у јавне књиге, према коме се нико не може позвати на то да није био упознат са чињеницом која је уписана у јавну књигу или регистар, што сасвим сигурно представља основни разлог због којег у бројним упоредним стечајним законима није предвиђена обавеза да разлучни повериоци пријављују своје потраживање.

¹¹⁶ Члан 49, став 3 ЗОС.

изјашњава¹¹⁷. Разлог оваквог нормирања јесте правичност, јер се сматра да није правично стећи привилеговани положај у тренутку када је очигледна немогућност дужника да испуњава своје обавезе.¹¹⁸ Ипак, Законом о стечају овакав престанак разлучног права предвиђен је само за случај када је оно стечено судским путем, али не и по основу уговора или закона. Разумљиво је због чега се разлучна права која проистичу из самог закона не обухватају овим правилом, међутим, јасно је и да разлучна права стечена на основу уговора закљученог у истом овом периоду дају привилегије својим титуларима у мери којом се такође нарушава начело правичности и савесности и поштења, па сматрамо да има места проширењу овог правила и на разлучна права стечена по основу уговора, иако се оваква одлука законодавца може правдати тиме да је обавеза која представља предмет поступка извршења или обезбеђења настала знатно раније, док начело слободе уговарања важи све док се стечајни поступак не отвори.

Разлучни повериоци намирују се продајом и уновчењем имовине која је предмет разлучног права, из цене остварене продајом. Првенствено се намирују трошкови продаје и други неопходни трошкови (процена имовине, оглашавање, законске обавезе, награда стечајном управнику), док се из преосталог износа исплаћују разлучни повериоци, у року од пет дана од пријема средстава остварених продајом, док вишак остварених средстава улази у стечајну масу.¹¹⁹ На овакав начин продаје разлучни поверилац има право примедбе.¹²⁰ Овако прописаним начином намирења поступак се непотребно продужава за време које је потребно да се поступак стечаја отвори и спроведе, а трошкови се увећавају, чиме се умањује вредност ствари, односно износ из којег се разлучни поверилац може намирити.¹²¹

У случају продаје стечајног дужника као правног лица, постоји обавеза прибављања сагласности одбора поверилаца и обавештавања разлучних (и заложних) поверилаца, који

---

¹¹⁷ Д. Илић, *op. cit.*, стр. 93.

¹¹⁸ М. Јовановић Zatiла, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 131.

¹¹⁹ Члан 133, став 12 ЗОС.

¹²⁰ Члан 133, став 7 ЗОС.

¹²¹ Светислав Јанковић, Привилегије на броду у ситуацији стечаја бродовласника, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXIV, 1/2016, стр. 201.

могу поднети примедбе на овако предложени начин продаје и предложити повољнији начин намирења, па суд може одложити продају, наложити нову процену или одредити одвојену продају имовине која је предмет разлучног права.¹²²

У случају продаје стечајног дужника као правног лица, продаје целокупне имовине или њеног дела који убухвата и имовину над којом су констиуисана разлучна права, обезбеђени повериоци се намирују приоритетно, у складу са проценом вредности коју наведена имовина има у односу на целокупну вредност остварену продајом.¹²³ Разлучни поверилац се може јавити као купац стечајног дужника као правног лица или његове имовине, и у том случају може пребити своје обезбеђено потраживање под условима одређеним законом.¹²⁴

Такође, по пријему обавештења од стечајног управника о намераваној продаји непосредном погодбом, разлучни поверилац има право прече куповине, где може прихватити да под условима из обавештења купи предмет продаје¹²⁵, што представља важну привилегију на страни разлучног повериоца.

Када је у питању реорганизација стечајног дужника, разлучни повериоци и у овом случају уживају нека нарочита права. Наиме, права ових поверилаца не могу се променити или умањити планом реорганизације без њихове изричите сагласности.¹²⁶ Поред тога, разлучни повериоци гласају у одвојеној класи. Разлучни повериоци учествују у поступку реорганизације најчешће се сукобљеним интересима у односу на стечајне повериоце, јер ће стечајни повериоцим, као необезбеђени, бити за санацију стечајног дужника, док разлучни повериоци нису заинтересовани да чекају додатни период реорганизације за намирење потраживања.¹²⁷ Онда где је проценат обезбеђених потраживања значајан, а права обезбеђених поверилаца адекватно заштићена, мала је вероватноћа да ће се постићи

---

¹²² Члан 135 ЗОС.

¹²³ Члан 136а ЗОС.

¹²⁴ Члан 136б ЗОС.

¹²⁵ Члан 136б ЗОС.

¹²⁶ Члан 157, став 3 ЗОС.

¹²⁷ Ненад С. Теших, *Регистрована залога*, Београд, 2007, стр. 51, према: Иван С. Тодоровић, *Правне последице усвајања плана реорганизације*, Београд, 2015, стр. 156 – 157.

договор о реорганизацији,¹²⁸ па ће разлучним више одговарати банкротство, ако су добро обезбеђени¹²⁹, мада су у појединим случајевима у пракси пристајали на поједина ограничења својих права, као што су привремено продужење мораторијума, одрицање од дела потраживања, претварање потраживања у капитал дужника, промена средства обезбеђења, и сл.¹³⁰

Када се ради о међународном стечају, односно признању страног поступка, меродавно право за разлучна права биће право Републике Србије.¹³¹

Разлучна права и разлучни повериоци у законодавствима држава југословенске правне традиције

1.1 Црна Гора

Положај разлучног повериоца у праву Црне Горе уређен је на исти начин као и у праву Републике Србије. Стечајни закон Црне Горе разлучне повериоце дефинише као повериоце који имају заложно право или право намирена на стварима или правима о којима се воде јавне књиге или регистри, они се могу намирити из средстава стечених продајом имовине на којој су стекли разлучна права. Разлучни повериоци нису стечајни повериоци, али се могу јавити у овом својству уколико се њихова потраживања не могу намирити у потпуности из износа добијеног уновчењем имовине оптерећене разлучним правом, а имају право на сразмерно намирена у случају да се одрекну свог статуса разлучног повериоца или ако без своје кривине не могу намирити своје потраживање.¹³² Отварањем стечајног поступка разлучни повериоци своје потраживање могу остварити искључиво у стечају.¹³³ Начин намирена разлучних поверилаца такође у потпуности одговара начину њиховог намирена у домаћем праву.¹³⁴

---

¹²⁸ М. Јовановић Zattila, Улога стечаја као контролног механизма земаља у транзицији – Закон као средство за успостављање финансијске дисциплине, *Право и привреда*, бр. 5-8/2003, Београд, 2003, стр. 997.

¹²⁹ Б. Радуловић, *op. cit.*, стр. 101.

¹³⁰ Dietrich Eckardt, *Grundpfandrechte im Insolvenzverfahren*, RWS Verlag, 2014, стр. 189, према: Иван С. Тодоровић, *op. cit.*, стр. 157 – 158.

¹³¹ Члан 175, став 2 ЗОС.

¹³² Члан 53 ЗСЦГ.

¹³³ Члан 82, став 2 ЗСЦГ.

¹³⁴ Члан 139, став 2 ЗСЦГ.

1.2 Хрватска

Стечајни закон Републике Хрватске прописао је да су разлучни повериоци: повериоци који имају заложно право или право на намирење на некој ствари или праву који су уписани у јавној књизи имају право одвојеног намирења на ствари или уновчење права; повериоци у чију је корист засновано судско или јавнобележничко обезбеђење потраживања преносом власништва на ствари или преносом права; повериоци који на неком предмету из стечајне масе имају заложно право које није уписао у јавну књигу, зајмодавци или закуподавци као законски заложни повериоци у погледу зајма или закупнине који се дугују за последњих годину дана пре отварања стечајног поступка, закуподавац пољопривредног земљишта за дужну закупнину, повериоци којима је дужник ради обезбеђења потраживања предао неку ствар или пренео неко право, повериоци са правом задржавања (јер су увећали вредност предмета), повериоци са законским правом задржавања, Република Хрватска, јединице локалне или подручне самоуправе, јавна правна лица, ако предмет за који постоји обавеза плаћања царине или пореза према закону служи осигурању јавних давања.¹³⁵

Најзначајнија новина Стечајног закона Републике Хрватске у односу на претходно важећи¹³⁶ јесте укидање могућности принудног извршења и обезбеђења ради намирења разлучних поверилаца. Раније је важило решење да одвојени поступак извршења може тећи независно од стечајног поступка. Дакле, оваква норма била је диспозитивне природе, јер разлучног повериоца не обавезује да приступи поступку принудног извршења, па је законом морало бити прописано и решење које ће се применити у случају непокретања поступка извршења од стране разлучног повериоца. У том случају, на предлог стечајног управника, стечајни суд ће приступити продаји непокретне имовине над којом су конституисана разлучна права, али примењујући правила извршења.¹³⁷ Ово је принцип који погодује бржем и ефикаснијем намирењу разлучног повериоца, у функцији је бржег промета који подразумева привреда, али са друге стране може изазвати извешан степен

---

¹³⁵ Чланови 149-152 СЗХР.

¹³⁶ Stečajni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine br. 44/96 ... 133/12).

¹³⁷ Члан 164 СЗХР.

правне несигурности, и потенцијално се противи циљу вођења стечајног поступка – што већем проценту намирења поверилаца. Према новом закону, разлучни повериоци након отварања стечајног поступка нису овлашћени да покрену поступак извршења или обезбеђења, нити да наставе поступак који је прекинут отварањем стечајног поступка, већ се њихово право на одвојено намирење реализује у стечају, по одлуци стечајног суда или стечајног управника (у зависности од тога шта је предмет разлучног права).¹³⁸ Ово правило не важи када је реч о отварању предстечајног поступка.¹³⁹

Још једна значајна разлика, и околност која разлучним повериоцима даје још повољнији положај у стечају, јесте та што разлучна права нису предмет испитивања од стране стечајног управника¹⁴⁰, а разлучни поверилац у случају необавештавања стечајног управника о разлучном праву не губи право на одвојено намирење¹⁴¹, за разлику од права Србије према којем је разлучни поверилац не само у обавези да поднесе пријаву свог потраживања и нарочито назначи да је оно обезбеђено разлучним правом, већ ово право стечајни управник може оспоравати, а непријављивањем разлучног потраживања у одређеном року наступа преклузија.

1.3 Република Српска

За разлику од до сада наведених закона којима се регулише стечај, Закон о стечају Републике Српске дефинисао је разлучне повериоце у члану у којем дефинише основне појмове, па је тако одређено да су разлучни повериоци повериоци који имају право на одвојено намирење својих потраживања из одређених делова стечајне масе.¹⁴² Даље, одређено је да су разлучни повериоци хипотекарни повериоци, повериоци који су законом, споразумом пред судом или правним послом стекли неко заложно право, повериоци

---

¹³⁸ Т. Josipović, *Razlučni vjerovnici u novom hrvatskom insolventnom pravu*, у: Tibor Varady et al. (ур.), *Liber Amicorum Гашио Кнежевић*, Београд, 2016, стр. 75.

¹³⁹ Т. Josipović, *op. cit.*, стр. 73.

¹⁴⁰ Члан 46, став 6 и члан 260, став 4 СЗХР.

¹⁴¹ Члан 258, став 3СЗХР.

¹⁴² Члан 15, став 1, тачка 10 ЗСРС.

којима је стечајни дужник ради обезбеђења пренео неко право, као и повериоци којима припада право задржавања.¹⁴³

У праву Републике Српске различни повериоци имају право да своје потраживање, у нарочитим случајевима, одвојено намире у извршном поступку. Међутим, ово није опште правило, већ захтева претходну сагласност стечајног управника, и то само ако се различна ствар продаје у поступку реорганизације стечајног дужника, ако се продаје у поступку продаје стечајног дужника као правног лица, или ако се различна ствар продаје у целини, ако представља функционалну целину. Одређен је рок, како за подношење захтева, тако и за давање сагласности (чијим пропуштањем се креира фикција сагласности на одвојено намирење у извршном поступку).¹⁴⁴ Овакво решење сасвим је јасно, и његов циљ је очигледно очување вредности ствари која је оптерећена различним правом. Сматрамо да би било сврсисходно овакве одредбе уврстити и у домаће законодавство. Поред тога, установљена је и додатна заштита за различног повериоца за случај недавања сагласности. Наиме, у овом случају, штету коју би различни поверилац претрпео сносиће стечајни дужник.¹⁴⁵

V ЗАЛОЖНИ ПОВЕРИОЦИ

Новина у Закону о стечају у односу на ранији Закон о стечајном поступку јесте увођење института заложног повериоца.

Закон о стечају дефинише заложне повериоце као повериоце који имају заложно право на стварима дужника о којима се воде јавне књиге или регистри, а немају новчано потраживање према стечајном дужнику које је тим заложним правом обезбеђено.¹⁴⁶

Дакле, јасна је разлика између различног и заложног повериоца: док различни поверилац има потраживање према стечајном дужнику које је обезбеђено одређеним делом

---

¹⁴³ Члан 92, став 2 ЗСРС.

¹⁴⁴ Члан 112, став 4, 5 и 6 ЗСРС.

¹⁴⁵ Члан 112, став 7 ЗСРС.

¹⁴⁶ Члан 49, став 5 ЗОС.

његове имовине, заложни поверилац је поверилац који нема потраживање према стечајном дужнику, већ је стечајни дужник само гарант за испуњење одређене обавезе трећег лица, који пружа средство обезбеђења за потраживање заложног повериоца према трећем лицу.

Међутим, овакво именовање конкретне категорије поверилаца може изазвати одређене забуне. Најпре, када се говори о заложном повериоцу, нужно је нагласити да институт заложног повериоца у стечају не представља еквивалент заложном повериоцу изван стечаја. Заложни поверилац изван стечаја је свако лице чије је потраживање обезбеђено залогом над стварима и правима заложног дужника, био заложни дужник дужник из основног правног посла или неко треће лице. Даље, и када се говори о самом стечају, могу се јавити недоумице – да ли категорија разлучних поверилаца обухвата и заложне повериоце и због чега заложни поверилац добија посебан статус у односу на разлучног повериоца. Указано је на дистинкцију између ове две категорије поверилаца у стечају, која се састоји у постојању потраживања према стечајном дужнику, која није довољно наглашена када се ради о називу *заложни поверилац*, па је у том смислу неопходно пронаћи прихватљивији термин којим ће се нагласити и ова специфичност. У Нацрту Закона о изменама и допунама Закона о стечају најпре је било предвиђено да се овој категорији поверилаца додели назив *хипотекарни повериоци*.¹⁴⁷ Очигледно је и да овакав назив није одговарајућ, јер би њиме били обухваћени само повероци који имају право залогe на непокретним стварима стечајног дужника (хипотеку), док би повериоци са заложним правом над покретним стварима били изостављени.

Како је у време важења Закона о стечајном поступку у погледу одређења положаја ове категорије поверилаца постојала правна празнина, судска пракса је та која је заправо и изнедрила и дефинисала ову категорију поверилаца, и давала одговоре на питање њиховог статуса у стечајном поступку. Одређени ставови које је судска пракса заузимала јесу: да заложни поверилац нема обавезу пријаве потраживања у стечају, већ евентуално обавештавања стечајног управника о постојању заложног права, чиме он не стиче својство

---

¹⁴⁷ М. Радовић, Положај заложних („хипотекарних“) поверилаца у стечајном поступку, *Право и привреда*, бр. 4–6/2014, стр. 3.

странке у стечајном поступку; заложни поверилац се из вредности остварене продајом заложене ствари може намирити тек по доспелости главног потраживања; заложни повериоци немају утицаја на ток стечајног поступка, па самим тим не могу предлагати повољније начине намирења и не могу подносити план реорганизације;¹⁴⁸ заложни повериоци, како немају потраживање према стечајном дужнику, не могу иницирати стечајни поступак против стечајног дужника¹⁴⁹. Несумњив је био приоритетни статус заложних поверилаца у намирењу, а становиште да није потребно подносити пријаву потраживања такође је оправдано, како заложни поверилац и нема потраживање према стечајном дужнику.

Доношењем актуелног Закона о стечају отклоњене су неке правне празнине, углавном уграђивањем појединих решења из праксе.¹⁵⁰ Законом је уређено да заложни повериоци нису разлучни повериоци, нити стечајни повериоци. Дужни су да суд у року за подношење пријаве потраживања обавесте суд о заложном праву, доставе доказ о његовом постојању и изјаву о износу обезбеђеног потраживања према трећем лицу које је тим правом обезбеђено на дан отварања стечајног поступка, на који начин стичу својство странке у поступку.¹⁵¹ Заложни повериоци не могу бити бирани у скупштину и одбор поверилаца.¹⁵² Приметно је, међутим, да законом није прописано да ће заложна права којима се обезбеђују заложни повериоци стечена током последњих шездесет дана престати да важе,¹⁵³ за разлику од разлучних права, чиме се повериоци са истим материјалноправним положајем изван стечаја у поступку стечаја третирају различито, па би у овом случају било места аналогној примени правила о престанку права обезбеђења насталог у оквиру рока од шездесет дана пре отварања стечајног поступка.

---

¹⁴⁸ Према: М. Радовић, *op. cit.*, стр. 5-6.

¹⁴⁹ Г. Ајншпилер Поповић, Појам и положај заложног повериоца, реферат на саветовању судија привредних судова на Златибору, 7 – 10. 09. 2015, стр 2.

¹⁵⁰ Г. Ајншпилер Поповић, Положај разлучног повериоца кроз праксу Привредног апелационог суда, стр. 165.

¹⁵¹ Члан 49, став 6 ЗОС.

¹⁵² Члан 49, став 7 ЗОС.

¹⁵³ М. Николић, Правни положај и намирење заложних поверилаца у стечају, у: Драгиша Б. Слијепчевић (ур.), *Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању*, Београд 2015, стр. 115.

Упркос увођењу ове нове категорије поверилаца, код многих аутора задржала се класична подела поверилаца у стечају на стечајне, разлучне и излучне повериоце.¹⁵⁴

Законска решења се у појединостима разликују од дотадашњих ставова судске праксе: обавештење о постојању заложног права се доставља суду, а не стечајном управнику; заложни повериоци имају својство странке у поступку, које стичу даном поднетог обавештења. Заузет је и став да недостављањем обавештења заложни повериоци не губе своја заложна права, дакле, задржавају свој материјалноправни положај, али не могу стећи својство странке у поступку, што може отежати остварење њихових права, док неблаговременим достављањем обавештења заложни повериоци од тренутка достављања обавештења стичу својство странке.¹⁵⁵ Дакле, недостављање или неблаговремено достављање обавештења не води до губитка права заложних поверилаца, али пак умногоме отежава њихов положај у стечају и могућност утицаја на остварење њихових права, што би требало да утиче на њихово значајније ангажовање у стечајном поступку.¹⁵⁶ Стицањем својства странке заложни повериоци стичу и процесну могућност да у поступку стечаја стављају одређене предлоге о којима се мора одлучивати, као и могућност да у одређеним законом прописаним случајевима улажу правне лекове ради побијања одлука које се доносе у току поступка.¹⁵⁷

Питања утицаја наступања доспелости обезбеђеног потраживања на стечајни поступак, дејство заложног права и намирење заложног повериоца остала су недефинисана Законом о стечају.^{158, 159}

---

¹⁵⁴ М. Томић, *op. cit.*, стр. 267.

¹⁵⁵ Г. Ајншпицер Поповић, Појам и положај заложног повериоца, стр 2 – 3.

¹⁵⁶ *Ibid.*, стр 4 – 5.

¹⁵⁷ М. Николић, *op. cit.*, стр. 113.

¹⁵⁸ У случају да у стечају дође до уновчења имовине која је предмет заложног права, најправичније и најповољније решење било би резервисати овако добијена средства до наступања доспелости главног потраживања заложног повериоца према трећем лицу као дужнику, из којих би се он намиривао за случај неиспуњења обавезе од стране трећег лица. Овакво решење је и ефикасно и економично – у тренутку наступања услова за намирење заложног повериоца, он већ на располагању има средства (добијена уновчењем предметне имовине), чиме избегава трошкове и протек додатног времена до наплате свог потраживања. За случај уредног испуњења обавезе од стране главног дужника, овако резервисана средства била би распоређена осталим повериоцима у стечају.

Права заложног повериоца код продаје стечајног дужника као правног лица, приоритета у случају овакве продаје, примедби на предложени начин продаје имовине стечајног дужника на којој је конституисано право обезбеђења, начина намирења, права прече куповине, давања у закуп имовине која је оптерећена заложним правом, иста су као и права разлучних поверилаца.

Последњим изменама стечајног закона у Црној Гори такође је уведена категорија поверилаца која (ако не и по називу) по својој суштини одговара заложном повериоцу у домаћем праву, са циљем уврштења у стечајни поступак и поверилаца који имају право обезбеђења над стварима у стечајној маси стечајног дужника без потраживања према стечајном дужнику. У Црној Гори се говори о *разлучним повериоцима који имају заложно право на стварима или правима стечајног дужника о којима се воде јавне књиге или регистри, а немају новчано потраживање према стечајном дужнику које је тим праавом обезбеђено* и они нису стечајни повериоци, намирују се само из средстава остварених продајом заложне имовине, дужни су да доставе доказ о постојању заложног права и износу потраживања које је обезбеђено, при чему пропуштање да у року за подношење пријаве то и учине води губитку могућности да своје заложно право остваре у стечајном поступку.¹⁶⁰ Међутим, у законима Републике Хрватске и Републике Српске се под разлучним повериоцем подразумевају и ови повериоци, који нису предвиђени као посебна категорија.

---

¹⁵⁹ У погледу намирења заложног повериоца предложено је да ваља заузети став да су заложни повериоци подношењем обавештења о постојању њиховог обезбеђеног потраживања и заложног права пријавили своје условно потраживање као потенцијални стечајни повериоци према стечајном дужнику. Према: Драгиша Б. Слијепчевић, Правни учинак најважнијих измена Закона о стечају, у: Небојша Шаркић (ур.), *Нова законска решења*, Београд, 2014, стр. 134.

¹⁶⁰ Члан 55, ставови 8 – 9 ЗСЦГ.

VI ИЗЛУЧНИ ПОВЕРИОЦИ

Излучна права и излучни повероци у домаћем законодавству

1.1 Појам излучног права и излучног повериоца

Излучна права су посебна права трећих лица (стварна или лична, са дејством *erga omnes*) на основу којих они могу да захтевају да се одређене ствари које им припадају, а налазе се код стечајног дужника по неком правном основу ужем од права својине, изузму из стечајне масе.¹⁶¹ Излучна права спречавају да одређене ствари постану предмет генералног извршења.¹⁶²

Излучни поверилац је, дакле, лице које, на основу свог стварног или личног права, има право да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе (*separatisti ex iure dominii*). Излучни повериоци нису стечајни повериоци, а ствар чије се издвајање тражи не улази у стечајну масу.¹⁶³ У складу са овом одредбом, наше право прихвата општи појам излучног права (генерална клаузула), па се под излучним правом подразумева право на издвајање ствари које не припадају стечајном дужнику¹⁶⁴, за разлику од других упоредних права које се код одређења излучних права служе методом *numerus clausus*. Праву излучног повериоца одговара обавеза стечајног дужника да ствари које чине предмет излучивања преда излучном повериоцу.¹⁶⁵

Из наведеног, дакле, јасно произлази да излучни повериоци немају потраживање према стечајном дужнику, због чега се у теорији и поставља питање оправданости њиховог називања *повериоцима*.¹⁶⁶ Међутим, уколико прихватимо да *потраживање* може означавати било какав захтев да друго лице, у конкретном случају стечајни дужник, изврши било какву чинидбу, састојала се она у плаћању, предаји или другом понашању,

---

¹⁶¹ М. Васиљевић, *op. cit.*, стр. 569.

¹⁶² М. Мићовић, Излучна и разлучна права, *Право и привреда*, бр. 9-10/95, Београд, 1995, стр. 63.

¹⁶³ Члан 50 ЗОС.

¹⁶⁴ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 120.

¹⁶⁵ З. Николић, *op. cit.*, стр. 48.

¹⁶⁶ Стечајни закон за Краљевину Југославију из 1930. године се користио изразом *стечајни овлашћеник*, чиме се желело указати на то да ова лица нису повериоци стечајног дужника и да не траже да буду намирени из имовине стечајног дужника, већ само да им ствар буде враћена. Фрањо Горшић, Коментар Стечајног закона, *Правни живот*, 1934, стр. 328, према: М. Мићовић, *op. cit.*, стр. 63.

(новчано или неновчано потраживање), нема сметњи да се у овом случају говори о повериоцима.

За разлику од осталих категорија поверилаца, излучни повериоци своје право могу да остварују у свим судским и другим поступцима.¹⁶⁷ Ово практично значи да започете парнице или поступци принудног извршења иницирани са циљем издвајања ствари које не припадају стечајном дужнику неће бити прекинуте у тренутку остварања стечајног поступка.¹⁶⁸ Излучни поверилац може остварити своје право на излучење било у стечајном било у другим судским поступцима које може покренути без било каквих услова или рокова.¹⁶⁹ У овој чињеници огледа се повољнији положај излучног повериоца о односу на разлучног у стечајном поступку. Од свих учесника у стечајном поступку, излучни поверилац ужива највећу заштиту, а његово намирење је (начелно) ослобођено ризика инсолвентности стечајног дужника¹⁷⁰, што је у складу са начелом неприкосновености својине.

Поједини аутори сматрају да се могу излучити ствари (не и права) које се налазе у имовини (стечајној маси) дужника у тренутку отварања стечајног поступка¹⁷¹. Судска пракса заузима да се предмет излучног права не мора налазити у непосредној државини стечајног дужника.¹⁷² Постоје и мишљења да се излучити могу и поједина права, нарочито лична (што је и у складу са законском одредбом). Излучење права (као што су права интелектуалне и индустријске својине) врши се по законским правилима, изван стечаја.¹⁷³

---

¹⁶⁷ Члан 80, став 3 ЗОС.

¹⁶⁸ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 125.

¹⁶⁹ М. Васиљевић, *op. cit.*, стр. 570.

¹⁷⁰ М. Радовић, Стечајноправне последице неовлашћеног отуђења предмета излучног права, у: С. Табораши (ур.), *Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ: прилози пројекту 2010*, Београд, 2010, стр. 73.

¹⁷¹ Мирко Васиљевић, *op. cit.*, стр. 570.

¹⁷² Решење Вишег трговинског суда, Пж. 3214/2008 од 13. 10. 2008. године, према: М. Салма, Излучна права у стечају, *Зборник радова*, бр. 3, Правни факултет, Нови Сад, 2010, стр. 230.

¹⁷³ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 124.

1.2 Основ и предмет излучног права

Основ излучног права могу бити право својине, односно располагања, стварна права на туђој ствари и облигациона права која садрже стварноправни захтев за предају ствари.

Излучно право, иако по својој природи и основу јесте стварно право, по правилу проистиче из одређеног облигационог односа. Тако, излучно право може проистећи из уговора о остави, послузи, закупу, комисиону, превозу, делу,¹⁷⁴ подзакупу,¹⁷⁵ налогу, депозиту,¹⁷⁶ итд. Дакле, нужни услов за постојање излучног права јесте да ствар која је предмет излучног права није у својини дужника и да у складу са уговором излучни поверилац може тражити њену предају.

И ствар која је предмет залогe може бити предмет излучења, с тим што се у овом случају, у поређењу са разлучним правом, мењају улоге, па се као излучни поверилац јавља дужник стечајног дужника, који му је у залогу предао одређену ствар као обезбеђење за испуњење какве обавезе, коју је и испунио.¹⁷⁷

У смислу основа излучног права нарочито су значајна и два института: уговор са задржавањем права својине и право фидуцијарне својине. Уговор са задржавањем права својине (*pactum reservati dominii*) је уговор о продаји са нарочитом погодбом, код кога продавац након продаје и предаје ствари купцу до тренутка исплате купопродајне цене задржава право својине над продатом ствари.¹⁷⁸ У случају неиспуњења уговорне обавезе од стране стечајног дужника као купца, продавац као излучни поверилац може захтевати издвајање ствари која је предмет овог уговора. Стечајни дужник може ово спречити уколико исплати купопродајну цену у целости. Право фидуцијарне својине (*fiducia cum creditore*) подразумева пренос права својине у циљу обезбеђења, које се састоји у привременом преносу права својине на одређеној покретној или непокретној ствари, која

---

¹⁷⁴ *Ibid.*, стр. 122.

¹⁷⁵ З. Николић, *op cit.*, стр. 48.

¹⁷⁶ М. Велимировић, *op. cit.*, стр. 71.

¹⁷⁷ *Ibid.*

¹⁷⁸ Чланови 540 и 541 ЗОО.

остаје у државини дужника из основног правног посла.¹⁷⁹ Дакле, за случај да дужник из основног правног посла не испуни своју обавезу у складу са уговором, поверилац може захтевати излучење ствари из стечајне масе, обзиром да му је пренето право својине, а ствар се налази у државини дужника. Притом, треба имати у виду забрану која влада у домаћем праву, да се уговором не може предвидети да ће право својине над предметом обезбеђења прећи на повериоца за случај неиспуњења обавезе од стране дужника (комисорна клаузула).¹⁸⁰

Такође, излучно право јесте и право на потрагу, које се јавља код уговора о дистанционој продаји, и састоји се у томе да продавац коме куповна цена није исплаћена у целости или делимично може тражити повраћај ствари послате купцу над којим је у међувремену отворен стечај, под условом да на дан отварања стечајног поступка ствар још увек није приспела у опредељено место.¹⁸¹

Предмет излучног права су, дакле, индивидуално одређене покретне или непокретне ствари које не припадају стечајном дужнику, али се по одређеном основу налазе у његовој државини.¹⁸²

Традиционално, када се говори о предмету излучног права, у теорији и пракси поствља се питање да ли новац као покретна ствар може бити предмет излучења. Претежно је становиште да и новац може бити предмет излучења када је индивидуализован (налази се у коверти, депонован је у сефу на чување и слично).¹⁸³ Са друге стране, када је реч о новцу који није индивидуализован, не постоји јединствен став, али доминира онај према коме се овакав новац не може излучити, јер се у том случају ради о облигационом захтеву¹⁸⁴, али и да се може излучити ако је забуном или заблудом доспео у имовину стечајног дужника¹⁸⁵

---

¹⁷⁹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 121 – 122.

¹⁸⁰ З. Николић, *op. cit.*, стр. 77 – 78.

¹⁸¹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 122.

¹⁸² *Ibid.*, стр. 123.

¹⁸³ М. Васиљевић, *op. cit.*, 569.

¹⁸⁴ У складу са изричитим одредбама закона, изузетак од овог правила јесте облигационоправни захтев комитента према комисионару за предају стечене робе (код куповног комисиона), односно предају наплаћеног новчаног износа (код продајног комисиона). Према: М. Радовић, *op. cit.*, стр. 74-75.

¹⁸⁵ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 124.

(услед погрешне уплате). Исто би важило и за друге генеричне ствари (ствари одређене по роду) – њихово излучење било би могуће само у случају могућности њихове индивидуализације, односно ближег одређења (означеност, обележавање, физичка издвојеност).¹⁸⁶

1.3 Намирење излучног повериоца

Излучни поверилац ради издвајања ствари која је оптерећена излучним правом и која не улази у стечајну масу стечајном управнику подноси захтев. Дакле, намирење излучног повериоца је натуралне природе. У року од 20 дана од пријема захтева стечајни управник је дужан да се изјасни о томе да ли уважава захтев за излучење или га одбија, као и да одреди рок у којем ће омогућити повраћај ствари излучном повериоцу, који не може бити дужи од 10 дана од дана прихватања захтева, с тим што стечајни судија може из оправданог разлога одобрити његово продужење. Да би захтев за излучење био уважен, неопходно је да буду испуњена три услова: (1) да се предмет излучења налази у стечајној маси, (2) да илучни поверилац има ваљан правни основ на коме заснива свој захтев и (3) да предмет издвајања не припада стечајном дужнику.^{187,188}

За случај да стечајни управник одбије излучење, поверилац на овакву његову одлуку може уложити примедбу стечајном судији у року од 5 дана од пријема обавештења стечајног управника. Ако и стечајни судија оспори право на излучење, излучни поверилац своје право може остварити у другим судским поступцима.¹⁸⁹ У том случају излучни поверилац ће излучном тужбом¹⁹⁰ покренути парницу, где ће захтевати да се наложи туженом, односно стечајном управнику, да ствар која је предмет захтева издвоји из стечајне масе и преда излучном повериоцу.^{191,192} Ако излучни поверилац захтев за

---

¹⁸⁶ З. Николић, *op cit.*, стр. 55.

¹⁸⁷ М. Салма, Излучна права у стечају, *Зборник радова*, бр. 3, Правни факултет, Нови Сад, 2010, стр. 230.

¹⁸⁸ Судска пракса заузела је јединствено становиште да излучни повериоци не могу поднети предлог за покретање стечајног поступка. Више: З. Николић, *op cit.*, стр. 112.

¹⁸⁹ Члан 112, ставови 1 – 5 ЗОС.

¹⁹⁰ Правна природа излучне тужбе јесте ревиндикациона. Видети: М. Дукић-Мијатовић, *Стечајно право*, Нови Сад, 2010, стр. 215.

¹⁹¹ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 125.

излучење не поднесе до момента продаје имовине која је предмет захтева, своје право може остварити само у другим поступцима.¹⁹³ Поједини аутори су става да уколико је стечајном управнику познато да је конкретна ствар оптерећена излучним правом, он је не може изложити продаји, у складу са начелом савесности и поштења.¹⁹⁴ Са друге стране, судска пракса заузела је становиште да ако излучни поверилац није истакао формални захтев за излучење или није покренуо парницу, стечајни управник може ствар на којој постоји излучно право уновчити, а средства добијена уновчењем постају део стечајне масе.¹⁹⁵ Сматрамо да је прво решење, где се начин понашања стечајног управника тумачи кроз начело савесности и поштења, прихватљивије. Такође, став судске праксе је да се излучна тужба може поднети иако раније није поднет захтев за излучење ствари, па је оваква тужба дозвољена, а правни интерес за њено подношење јесте управо чињеница да стечајни дужник држи ствари у својини трећег лица.¹⁹⁶ Јављају се и такви ставови где ће суд по пријему излучне тужбе застати са поступком и упутити излучног повериоца да најпре поднесе излучни захтев у стечајном поступку, па ће у том смислу достављање доказа о подношењу захтева представљати процесну претпоставку.¹⁹⁷

Ако је излучно право уписано у земљишну или другу јавну књигу или регистар, терет доказивања да ствар на којој постоји излучно право улази у стечајну масу је на стечајном дужнику. За случај да је стечајни дужник ствар на којој постоји излучно право

---

¹⁹² Излучна тужба у стечајном поступку погодна је за поређење са излучном тужбом у извршном поступку. У овом случају, лице које тврди да ствар која је предмет принудног извршења није подобна за извршење из разлога што има неко право на ствари које спречава извршење, може до окончања извршног поступка поднети приговор (*приговор трећег лица*), уз који је дужно да приложи у складу са законом оверене или извршне исправе којима ово своје право и доказује. У случају одбијања приговора, треће лице може излучном тужбом покренути парнични поступак ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено. Приметна је разлика између излучне тужбе у извршном и излучне тужбе у стечајном поступку: док у првом случају тужба садржи захтев за утврђење, у другом случају захтев је кондемпнаторне природе – састоји се од захтева за предају ствари, односно издвајање из стечајне масе. Без обзира на ову разлику, циљ је исти – очување права на конкретном предмету. Видети: Чланови 108 – 112 Закона о извршењу и обезбеђењу, *Службени гласник РС*, бр. 106/2015 ... 113/2017 – аутентично тумачење.

¹⁹³ Члан 112, став 6 ЗОС.

¹⁹⁴ М. Јовановић Zattila, В. Чоловић, *op. cit.*, стр. 126.

¹⁹⁵ Оговори на питања трговинских судова утврђени на седницама Одељења за привредне спорове, одржаним дана 05.10, 25.10, 7.11. и 14.11.2006. године, према: А. Милосављевић, *Имовинско-правне последице отварања стечајног поступка у домаћем и упоредном праву*, Нови Сад, 2016, стр. 226.

¹⁹⁶ М. Салма, *op. cit.*, стр. 240.

¹⁹⁷ З. Николић, *op. cit.*, стр. 145.

неовлашћено отуђио¹⁹⁸ пре отварања стечајног поступка, излучни поверилац може тражити да се на њега пренесе право на противчинидбу ако она још није извршена, а ако је извршена, има право на накнаду штете као стечајни поверилац. Ако је пак ова ствар неовлашћено отуђена у току стечајног поступка, односно у току претодног стечајног поступка, излучни поверилац такође може захтевати да се на њега пренесе право на противчинидбу, ако још увек није извршена, или да захтева противчинидбу из стечајне масе, ако се ствар још увек може излучити, или да пак захтева накнаду тржишне вредности ове ствари и накнаду штете, која се намирује као обавеза стечајне масе.^{199,200} Овакво решење представља новину у стечајном праву и побољшање положаја излучног повериоца, како је ранијим законом у случају неовлашћеног отуђења предмета излучног права излучни поверилац једино могао да захтева сразмерно намирење износа који одговара тржишној вредности ствари²⁰¹, што значи као стечајни поверилац четвртог исплатног реда.²⁰²

Закон о стечају нарочито уређује начин и услове излучења предмета финансијског лизинга.²⁰³ Уколико се стечајни поступак отвори над примаоцем лизинга, давалац лизинга подноси захтев за излучење предмета лизинга. Након што буде донета одлука о банкротству, стечајни судија одлучује о захтеву за излучење предмета лизинга, без одлагања. У случају усвајања захтева, стечајни управник је дужан да без одлагања преда ствар даваоцу лизинга, а најкасније у року од 30 дана од дана доношења одлуке, у супротном, давалац лизинга може тражити повраћај државине и извршење на предмету лизинга. Изузетно, на предлог стечајног управника и уз сагласност одбора поверилаца, може се одбити излучни захтев и одобрити исплата пуног уговореног износа лизинг

---

¹⁹⁸ Под отуђењем се сматра свако (извршено) располагање предметом излучења по основу правног посла (добročиног или теретног), услед ког се губи могућност остварења излучног права на том предмету, али не и фактичко располагање предметом излучног права (уништење, прерада, мешање). Видети: М. Радовић, *op. cit.*, стр. 75.

¹⁹⁹ Члан 102 ЗОС.

²⁰⁰ Иако то није изричито уређено Законом о стечају, код захтева излучних поверилаца за случај неоснованог отуђења предмета излучног права, као општа правила, примењују се и она о реалној суброгацији, побијању дужникових правних радњи (изван стечаја) и стицању без основа. Више: М. Радовић, *op. cit.*, стр. 83.

²⁰¹ Члан 37, став 4 Закона о стечајном поступку.

²⁰² Г. Ајншпилер Поповић, Коментар новог Закона о стечају (Сл. гласник РС бр. 104/2009), стр. 34.

²⁰³ Члан 95 ЗОС.

наплате, а за случај неисплате, давалац лизинга може такође у року од 30 дана од доношења одлуке о банкротству тражити повраћај државине и извршење на предмету лизинга.

Излучна права и излучни повериоци у законодавствима држава југословенске правне традиције

1.1 Црна Гора

Закон о стечају Црне Горе на готово идентичан начин регулише појам излучног повериоца у односу на домаћи закон. Најзначајнија разлика, међутим, огледа се у начину намирења излучног повериоца за случај неовлашћеног отуђења ствари оптерећене излучним правом: у овој ситуацији, излучни поверилац има право на накнаду тржишне вредности предметне ствари, која се исплаћује као обавеза стечајне масе.²⁰⁴ Дакле, за случај неовлашћеног отуђења предмета излучног права, излучни поверилац умногоме одржава свој привилеговани положај, остварујући права као поверилац стечајне масе.

1.2 Хрватска

Стечајни закон у Хрватској дефинисано је да лице које по основу неког свог стварног или личног права може доказати да одређена ствар не спада у стечајну масу није стечајни поверилац, већ ће се његово право на издвајање предмета утврђивати према правилима која важе за остваривање ових права изван стечаја. Такође, предвиђено је да је, ако је право излучног повериоца уписано у јавне књиге, терет доказивања да оптерећена ствар улази у стечајну масу на стечајном дужнику. Законом је изричито прописано да су право на потрагу (*право на враћање*) код дистанционе продаје и комисиона излучна права.²⁰⁵

Ако је предмет оптерећен излучним правом отуђен неовлашћено од стране стечајног дужника пре отварања стечајног поступка, излучни поверилац може тражити да се на њега пренесе право на противчинидбу ако она није још увек извршена, или тражити њено излучење из стечајне масе, ако је то још увек могуће. Ако није могуће ни једно ни друго, излучни поверилац може захтевати накнаду штете. Ако је предмет неовлашћено отуђен од

---

²⁰⁴ Члан 52, став 4 ЗСЦГ.

²⁰⁵ Члан 147 СЗХР.

стране привременог стечајног управника или стечајног управника, излучни поверилац може, по свом избору, тражити да се на њега пренесе право на противчинидбу ако она није још увек извршена, тражити њено излучење из стечајне масе, ако је то још увек могуће или тражити накнаду штете као поверилац стечајне масе.²⁰⁶

1.3 Република Српска

У дефиницијама општих појмова у Закону о стечају Републике Српске одређено је да су излучни повериоци лица која имају право да на основу свог стварног или облигационог права захтевају да се неки предмет (ствар или право) издвоји (излучи) из стечајне масе зато што не припада стечајном дужнику.²⁰⁷ Прихваћен је и став да излучни поверилац није стечајни поверилац. За случај неовлашћене продаје предмета излучног права пре отварања стечајног поступка, излучни поверилац може тражити да уступање права на противчинидбу ако она није извршена, а ако јесте, може захтевати њено издвајање из стечајне масе, ако је могуће. Ако ови услови нису испуњени, излучни поверилац може тражити наканду штете као стечајни поверилац, или тражити накнаду из стечајне масе, ако је ствар продата на нелеглан начин од стране стечајног управника²⁰⁸, што је знатно строжи и рестриктивнији услов у односу на поредбена законодавства која излучном повериоцу у овој ситуацији признају статус повериоца стечајне масе.

VII ПРИВИЛЕГОВАНИ ПОВЕРИОЦИ У УПОРЕДНОМ ПРАВУ

Немачка

Разлучни повериоци у немачком стечајном законодавству називају се *повериоцима са правом на одвојено намирење*. Право на одвојено намирење у немачком праву имају повериоци са правом на намирење на дужниковим непокретностима који могу бити предмет принудног извршења, и они се могу намирити у складу са законом којим се регулише принудна продаја и преузимање непокретне имовине.²⁰⁹ Повериоци који имају

---

²⁰⁶ Члан 148 СЗХР.

²⁰⁷ Члан 15, став 1, тачка 9 ЗСРС.

²⁰⁸ Члан 91, ставови 11-13 ЗСРС.

²⁰⁹ Члан 49 InsO.

уговорну залогу, залогу стечену у извршном поступку или законску залогу на делу имовине која спада у стечајну масу могу се намирити одвојено на предметном делу имовине.²¹⁰

InsO је прописао да право на одвојено намирење имају и повериоци којима је стечајни дужник поверио какву покретну ствар или право како би обезбедио његово потраживање; повериоци који имају право задржавања јер су унапредили предмет, све док њихово потраживање које проистиче из овог унапређења није веће од преостале вредности предмета; повериоци са правом задржавања у складу са законом којим се регулише област трговине; као и Федеративна Република, Федералне државе, општине и њихова удружења у вези са стварима које су предмет царине и пореза у складу са законом, а ради обезбеђења наплате јавних прихода.

Под *преференцијалним повериоцима* немачко право подразумева, идентично домаћем праву, повериоце којима се по основу трошкова стечајног поступка и *других преференцијалних обавеза* исплата врши из стечајне масе, пре свих других поверилаца.²¹¹ Трошкови стечајног поступка су судски трошкови и накнаде привременом стечајном управнику, стечајном управнику и члановима одбора поверилаца.²¹² Под другим преференцијалним обавезама се подразумевају: (1) обавезе проистекле из радњи стечајног управника или на други начин управљањем, остварењем или деобом стечајне масе, под условом да се не могу сврстати у трошкове стечајног поступка; обавезе проистекле из двострано обавезујућих уговора, уколико уговорна обавеза треба бити испуњена након отварања стечајног поступка или у име стечајне масе; обавезе на име неоснованог обогаћења стечајне масе; (2) обавезе које је преузео привремени стечајни управник након отварања поступка стечаја; (3) уколико оправдана потраживања на име зарада пређу на

---

²¹⁰ Члан 50, став 1 InsO.

²¹¹ Члан 53 InsO.

²¹² *Ibid.*

Федералну агенцију за запошљавање, Агенција ове износе може потраживати као стечајни поверилац; (4) пореске обавезе настале након отварања стечајног поступка.²¹³

Уједињено Краљевство

Имајући у виду начин регулисања који је примењен у InsAct-у, у делу који се односи на стечајне исплатне редове већ је напоменуто да се најпре исплаћују привилегована потраживања, и објашњено њихово припадање одређеном исплатном реду. У том смислу, важно је направити дистинкцију између обезбеђеног и преференцијалног повериоца.

Под обезбеђеним повериоцем (*secured creditor*) подразумева се поверилац који има конституисано право залоге на стварима и правима стечајног дужника, ради обезбеђења његовог потраживања. По залогом (прецизније, заложним оптерећењем – *charge*) у смислу енглеског права не подразумева се стицање било каквог права на самој ствари – не стиче се нити право својине, нити државина, већ само право праћења продаје заложеног дела имовине, како би се у том случају остварило приоритетно намирење потраживања у односу на друге повериоце.²¹⁴ Дакле, ради се само о праву *ad rem*.²¹⁵ Енглеско право специфично је из разлога што не уважава *доктрину специфичности*, што значи да дужник може под врло уопштеним условима заложити своју имовину. Из овог правила проистекле су две врсте залоге: фиксна и лебдећа²¹⁶ (правни институти који и данас, након напора током протеклих педесет година, и даље нису кодификовани²¹⁷). У првом реду намирују се повериоци чије је потраживање обезбеђено фиксном залогом. Под фиксном залогом подразумева се залога која се у тренутку конституисања веже за тачно одређени објекат, с тим што објекат не може бити продат ослобођен од залоге без намирења потраживања које је конкретном залогом обезбеђено. Ово се, међутим, за убрзане привредне токове, у којима

---

²¹³ Члан 56 InsO.

²¹⁴ R. M. Goode, *The Secured Creditor and Insolvency under English Law*, *The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, No 44, Securities and Insolvency, 1980, стр. 682.

²¹⁵ За разлику од *права* залоге, као права *in rem*, чији је *charge* заправо део, односно само једно од овлашћења, што значи да се одредбама InsAct-а заправо обухватају сви типови реалног обезбеђења који обухватају и ово овлашћење.

²¹⁶ Као прихватљиви преводи могу се узети и флукутирајуће оптерећење, променљива залога, општа гаранција.

²¹⁷ A. J. Walters, *Statutory Erosion of Secured Creditors' Rights: Some Insights from the United Kingdom*, *University of Illinois Law Review*, Vol. 2015, No 2, 2015, стр. 548.

се ствари (и права) често и брзо прометују, показало непрактичним, што је изазвало да у привредној и правној пракси настане нова форма обезбеђења потраживања, којом ће компаније залагати *целокупну садашњу и будућу имовину* – путем лебдеће залогe, која мора бити регистрована. Дакле, основна карактеристика лебдеће залогe је у томе што ова залога *лебди* изнад (не)одређених делова имовине која је повремено у власништву дужника (компаније), али се не везује за конкретан део имовине све до наступања одређеног догађаја – немогућности сервисирања обавезе, или отварања стечајног поступка, када ће се лебдећа залога фиксирати за један део имовине (или целокупну имовину) дужника (*кристализација*), на којој ће поверилац обезбеђен оваквом залогом (која је постала фиксна) имати одређени приоритет у намирењу, у складу са законом,²¹⁸ у случају стечаја – након намирења потраживања обезбеђених фиксном залогом и преференцијалних потраживања, али пре необезбеђених поверилаца. Могућа је и комбинација фиксне (на земљишту, објектима и машинама) и лебдеће залогe (на акцијама, уделима и потраживањима) у једном инструменту, што је модалитет који најчешће користе банке.²¹⁹ InsAct предвидео је и институт *резервисаног фонда (prescribed part)*,²²⁰ чија је сврха делимично намирење необезбеђених поверилаца из средстава добијених уновчењем имовине обезбеђене лебдећом залогом.

InsAct прописује да се, након што буду исплаћени повериоци обезбеђени фиксном залогом, исплаћују трошкови поступка. У бројним државама (укључујући и Србију), трошкови стечајног поступка убрајају се у *преференцијална* потраживања. Међутим, ово није случај у Енглеској, где сви издаци класификовани као *трошкови стечајног поступка*, морају бити исплаћени први. Под трошковима се подразумевају: трошкови у вези са очувањем, прикупљањем и остварењем имовине стечајног дужника; награде, накнаде и порези које сноси управник стечајног дужника (*official receiver, liquidator*); трошкови

---

²¹⁸ R. M. Goode, *op. cit.*, стр. 686 – 688.

²¹⁹ *Ibid.*, 690.

²²⁰ Члан 176А InsAct-а.

поводом подношења предлога за отварање поступка; други трошкови потребни за вођење поступка, итд.²²¹

Када се ради о преференцијалним повериоцима, InsAct садржи упућујућу норму²²², према којој, када се у закону говори о преференцијалним дуговима, мисли на оне дугове који су наведени у Распореду број 6 о преференцијалним дуговима уз Закон²²³, који преференцијалне дугове класификује према категоријама. У прву спадају дугови према пореским властима; у другу царински дугови и акцизе; у трећу доприноси за социјално осигурање; у четврту програми за пензијско осигурање; пету зараде запослених (у последња четири месеца пре релевантног датума, који не прелазе прописани износ)²²⁴; у шесту намети у производњи угља и челика; у шесту-А дугови према институцији за компензацију финансијских услуга; у седму депозити које покрива институција за компензацију финансијских услуга; у осму остали депозити.

Иако услед њихове нумерације *prima facie* делује да се преференцијални дугови исплаћују по утврђеном редоследу, ово није случај, већ су сви преференцијални дугови једнаки.²²⁵

Сједињене Америчке Државе

Када су у питању Сједињене Америчке Државе, дефиниција обезбеђног повериоца није дата законом којим се регулише стечај, већ појам ове категорије поверилаца проистиче из другог прописа – Униформног трговачког законика²²⁶, који се у одређеним деловима бави правима на имовини у циљу обезбеђења.

---

²²¹ A. Keay et al., *Preferential Debts in Corporate Insolvency: a Comparative Study*, *International Insolvency Review*, Vol. 10, 2001, стр. 170 – 173.

²²² Члан 386 InsAct-а.

²²³ Schedule 6: The Categories of Preferential Debt, *The Insolvency Act 1986*, c. 45.

²²⁴ Уједињено Краљевство, попут Србије, посебим законом основало је фонд за исплату ових накнада запосленима који нису у могућности (или не желе) да своја потраживања остварују у стечају. У овом случају, по принципу суброгације, овај Фонд ступа у позицију дужникових запослених као поверилаца, па ће наведена преференцијална потраживања бити исплаћена фонду. Према: Andrew Keay et al., *op. cit.*, стр. 178.

²²⁵ *Ibid.*, стр. 176.

²²⁶ Uniform Commercial Code of 1952, *U.S. Government Publishing Office* (у даљем тексту: UCC).

Под правима на имовини у циљу обезбеђења (*security interest*) УСС подразумева права над личном (покретном) имовином и непокретностима која служе обезбеђењу плаћања или чињења.²²⁷ Из појма права у циљу обезбеђења проистиче и појам обезбеђеног повериоца.

Основна сврха ових права јесте давање првенственог захтева над одређеним делом имовине у односу на трећа лица. Како би се стекло овакво првенство, неопходно је да се испуне два услова: постојање договора са дужником којим се конституише средство обезбеђења над делом његове имовине и *перфектуирање* средства обезбеђења у складу са правом конкретне савезне државе. Појам перфектуирања није дефинисан у УСС-у, већ је то остављено правима савезних држава, међутим, начелно се може рећи да је средство обезбеђења перфектуирано *онда када је важеће према трећим лицима* (мада су за поједине ситуације предвиђени изузеци, који се углавном базирају на савесности, односно принципу *bona fide*). Зависно од права конкретне савезне државе и конкретног средства обезбеђења, различити су начини (и самим тим, услови, алтернативни или кумулативни) којима се ово може постићи: подношење пријаве одређеном јавном регистру (као најчешћи), државина или перфектуација по самом закону.²²⁸

Слично домаћем праву, обезбеђени повериоци су и у стечајном праву САД изостављени из листе приоритета (исплатних редова). Потраживања обезбеђених поверилаца се исплаћују у целости у висини вредности обезбеђеног добра, док за на овај начин неостварену разлику обезбеђени повериоци имају статус обичног, необезбеђеног повериоца. Схватање које је доминирало у теорији јесте да имовина која је предмет обезбеђења и не улази у стечајну масу, јер се средство обезбеђења сматрало стварним правом, па се самим тим сматрало и да држава не може задирати ни на који начин у права обезбеђених поверилаца. Међутим, данас судови, у складу са законом, имају значајна овлашћења којима могу модификовати права обезбеђених поверилаца. За случај да се у стечају не одржи право обезбеђења (у случају неиспуњења претходно наведених услова – постојање сагласности и перфектуација), обезбеђени поверилац по правилу задржава своје

---

²²⁷ UCC – Article 1 – General Provisions, § 1-201 (35).

²²⁸ J. D. Ayer, Secured Creditors and Insolvency in the United States of America, *The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, No 44, 1980, стр. 657 – 658.

потраживање, с тим што ће се наплатити заједно са осталим необезбеђеним повериоцима у складу са *pari passu* принципом.²²⁹ Као постулат се узима да је уставно право обезбеђених поверилаца да у стечајном поступку приме износ пуне вредности колатерала (дела имовине над којим је конституисано средство обезбеђења) добијен његовом продајом.²³⁰

Такође слично домаћем праву, USBC предвиђа забрану принудног остварења потраживања на имовини која је предмет обезбеђења изван стечајног поступка, али од тренутка подношења предлога за отварање стечајног поступка (*automatic stay rule*). С друге стране, за разлику од домаћег права, обезбеђеним поверицима није допуштено да учествују у поступку стечаја – право гласања је ограничено искључиво на необезбеђене повериоце, па у том смислу и обезбеђени поверилац може гласати само за случај постојања необезбеђеног дела потраживања.²³¹

---

²²⁹ *Ibid.*, стр. 659 – 660.

²³⁰ Patrick A. Murphy, Use of Collateral in Business Rehabilitations: A Suggested Redrafting of Section 7-203 of the Bankruptcy Reform Act, *California Law Review*, Vol. 1483,1491, 1975, стр. 63, према: C. J. Tabb, The Bankruptcy Clause, the Fifth Amendment, and the Limited Rights of Secured Creditors in Bankruptcy, *University of Illinois Law Review*, Vol 765, 2015, стр. 766.

²³¹ John D. Ayer, *op. cit.*, стр. 670, 672.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Када је реч о повериоцима у стечајном поступку, може се рећи да већ установљена и у највећој мери поштована подела на стечајне повериоце и привилеговане повериоце није сасвим прецизна. Теоријски појам *привилегије* у стечају не поклапа се сасвим са језичким појмом. Под привилегованим повериоцима у смислу стечајног права првенствено се подразумева група поверилаца која има право првенственог и одвојеног намирења. Међутим, због лингвистичког смисла ове речи, има места проширењу дискусије о привилегијама и када се говори о стечајним повериоцима.

У домаћем позитивном праву није прихваћен *pari passu* принцип код намирења свих стечајних поверилаца, већ искључиво унутар појединих стечајних редова. Поставља се питање оправданости система исплатних редова, односно класификације потраживања стечајних поверилаца. Из саме чињенице постојања стечајних исплатних редова и њихове искључивости, односно постојања хијерархије, јасно је да, формално гледано, међу стечајним повериоцима нема потпуне једнакости када је реч о њиховом намирењу, где се унутар саме групе стечајних поверилаца креирају одређене привилегије, упркос томе што је често прописан (вредносни или временски) цензус за сврставање у повољније редове. Дакле, иако се разумно може тврдити да сви повериоци (како стечајни, тако и привилеговани) уживају једнак положај сразмерно правима која имају у складу са законом, и код стечајних поверилаца су законом установљене одређене привилегије, које се огледају у повољнијем положају појединих стечајних поверилаца у оквиру *колективног намирења* поверилаца. Из тог разлога, ваља проширити појам привилегија у стечају, те у погледу положаја стечајних поверилаца у њиховом намирењу можемо говорити о *привилегијама у ширем смислу*.

Овакво рангирање поверилаца и њихових потраживања правда се начелима правичности, целисходности, хуманости, социјалне правде и слично,²³² опредељењем законодавца да одређеним повериоцима пружи неопходну заштиту, а то су свакако повериоци – запослени, чија егзистенција у највећем зависи од намирења њихових зарада,

---

²³² В. Радовић, *Стечајни исплатни редови*, стр. 178.

барем у минималном износу, као и сама држава која, природно, својим потраживањима по основу јавних прихода такође даје приоритет, у знатно ширем интересу од појединачног интереса просечног повериоца стечајног дужника. Са друге стране, присутна су и мишљења да задатак стечајног права није заштита *жртва* корпоративног неуспеха, као што су запослени, менаџери и друштвена заједница.²³³ У упоредном праву (Аустрија и Немачка) приметан је тренд отклањања стечајних исплатних редова, и увођење принципа сразмерног намирења свих (стечајних) поверилаца, свакако уз уважавање приоритета у исплати трошкова стечајног поступка и обавеза стечајне масе, чиме се уважава становиште да губитке морају да поднесу све стране, без обзира на њихов допринос или кривицу.²³⁴ Присутна су и становишта да су приоритети делимично оправдани када се морају уважити интереси мањих поверилаца, који нису у могућности да ризик распореде на већи број потрошача.²³⁵

Јасно је да, када је реч о отклањању приоритета међу стечајним повериоцима, оваква решења могу бити примењена у ситуацијама у којима њихово отклањање не би знатно пореметило социјални мир, из чега проистиче да је апсолутна примена *pari passu* принципа могућа у оним економијама у којима би једнако намирење потраживања међу свим повериоцима у стечају, а што, следствено, подразумева подједнаку расподелу губитка, имала мањи или незнатан утицај на инволвиране. У том смислу, економија, право и социјални положај друштва у нашој земљи спречавају његову имплементацију, барем у догледној будућности.

Када је реч о привилегованим повериоцима (у класичном смислу овог појма), односно нарочито обезбеђеним повериоцима, иако њихов процесни положај није у сваком случају исти, те поједина права, која су оријентисанија ка заштити поверилаца у стечају, овој групи поверилаца додељују значајнија овлашћења (која се најчешће огледају у могућности

---

²³³ Vanessa Finch, *Corporate Insolvency Law (2nd ed)*, 2002, CUP, Cambridge, стр. 28, према: E. Vaccari, Ranking of Creditors in Insolvency: An Empirical Debate on Optimal Harmonization Practices, *Nottingham Insolvency and Business Law e-Journal*, (2016) 4(2), стр. 190.

²³⁴ *Ibid.*

²³⁵ J. S. Ziegel, Preferences and Priorities in Insolvency Law: Is There a Solution?, *39 St. Louis University Law Journal (1994-1995)*, стр. 793, према: *Ibid.*, стр. 191.

учешћа у поступку, што подразумева учешће у одлучивању и улагање правних средстава, ослобађање од обавезе пријављивања потраживања и забрану преиспитивања ових права, али и право одвојеног намирења изван стечаја), сва приказана законодавства њихов положај у стечају уређују на начин који, у складу са специфичностима материјалног права којим се регулише обезбеђење, одражава исте принципе – пре свега принцип заштите права својине, али и принцип слободе уговарања и принцип стечених права, поштујући оквире којима се избегава злоупотреба права.

Уредба Европске Уније 2015/848 о поступку у случају инсолвентности²³⁶ нарочито се, у члану 8, бавила стварним правима трећих, наглашавајући да покретање стечајног поступка нема дејстава на стварна права поверилаца или трећих у односу на било који део имовине дужника, а налази се на подручју друге државе чланице у време покретања поступка, нарочито под стварним правима подразумевајући право на располагање имовином или добијање накнаде од њене вредности или прихода, нарочито по основу заложног права или хипотеке, искључиво право на намирење потраживања, а нарочито потраживање обезбеђено заложним правом или њено уступање по основу јемства, право на захтевање имовине и/или захтевање накнаде од стране онога ко је држи или користи супротно жељама овлашћеног лица, као и стварна права на овлашћено коришћење имовине. Одређено је и да се права која су уписана у регистар и имају дејства према свима, а на основу кога се могу стећи стварна права у смислу претходно наведених права, сматрају изједначеним стварним правима. Уредбом 2015/848, и то у члану 54, изричито је прописана обавеза надлежног суда или стечајног управника кога је одредио суд да без одлагања информише познате иностране повериоце, а у погледу поверилаца чија су потраживања преференцијална или обезбеђена стварним правом, обавезно је назначити да ли ови повериоци имају дужност њихове пријаве у стечају. Наведена правила умногоме су имплементирана у обрађеним законодавствима, подједнако и код држава нечланица.

---

²³⁶ Directive 2015/849 of the European Parliament and of the Council on Insolvency Proceedings, *Official Journal of the European Union* 05.20.2015, L 141/19.

Теорија проналази разне замерке правилима о обезбеђењу потраживања. Основни аргумент јесте тај да се давањем обезбеђења једном повериоцу ризик који је немогуће компензовати преноси на необезбеђеног повериоца; предлаже се да се обезбеђена потраживања ограниче, резервацијом њиховог дела за необезбеђене повериоце.²³⁷ Истиче се да обезбеђени поверилац треба да буде заштићен од ризика и штете које носи банкрот, али истовремено, не треба да из њега ужива користи.²³⁸

Са друге стране, истичу се супротни аргументи за правдање обезбеђења који се заснивају на економским користима које доноси обезбеђење потраживања – да доступност обезбеђења обезбеђује ликвидност, што умањује могућност банкрота, а самим тим и увећава очекивану вредност необезбеђеног потраживања,²³⁹ или да разлог за допуштеност оваквог двостраног договора о обезбеђењу којим се (поред правила о преференцијалима, које је резултат друштвенополитичких циљева, и правила о субординацији као резултата слободе уговарања) нарушава начело једнакости поверилаца лежи у подршци ликвидности, што резултира економским растом.²⁴⁰

Иако би се олако могло рећи да је нужна релаксација правила која се тичу положаја обезбеђених поверилаца, ипак, поједине одредбе које донекле отежавају њихов положај пожељно је задржати, из више разлога, који се огледају у правној сигурности и обезбеђењу што већег и успешнијег процента колективног намирења. У том смислу, пожељно је задржати обавезу пријављивања потраживања, уз уклањање преклузивних рокова који у случају непоступања воде губитку ових права. Такође, пожељно је постарати се да се вредност имовине очува, због чега је оправдано задржавање правила о увођењу мораторијума када је реч о намирењу, али и са друге стране, задржати или увести обавезне консултације са обезбеђеним повериоцима када је у питању располагање и уновчење

---

²³⁷ S. L. Schwarcz, The Easy Case for the Priority of Secured Claims in Bankruptcy, *Duke Law Journal*, Vol. 47, No 3, 1997, стр. 426 – 427.

²³⁸ D. G. Baird, The Rights of Secured Creditors after ResCap, *University of Illinois Law Review*, Vol 2015, No 2, 2015, стр. 849.

²³⁹ S. L. Schwarcz, *op. cit.*, стр. 431-432.

²⁴⁰ R. Olivares-Caminal, Creditor Equality, Secured Transactions, and Systemic Risk: A Complex Trilemma, *Law and Contemporary Problems*, Vol 81:87, стр. 89.

имовине на којој они имају право првенственог намирења, односно издвајања, али и укидање забрана извршења у одређеним случајевима који могу имати негативно дејство на њихову могућност намирења. Ово се могу навести и као неки од разлога због којих су бројне европске државе (међу којима се истичу Уједињено Краљевство и Немачка, али и Шпанија, Италија и Француска)²⁴¹ од краја двадестог века своја законодавства изменила како би била настројенија дужнику и орјентисанија ка његовом опоравку²⁴², за разлику од дотада важећих правила, која су подразумевала процедуру која је умногоме била контролисана од стране обезбеђених поверилаца, и која је претежно имала резултате који су подразумевали гашење субјекта, насупрот његовом опоравку и наставку пословања (*going concern*)²⁴³.

Стога, као неке од кључних препорука у погледу циљева за ефикасно и ефективно стечајно право, а у вези са правима привилегованих поверилаца, наводе се: постизање сигурности на тржишту ради промоције стабилности и економског раста, максимизација вредности имовине, обезбеђење правичног третмана поверилаца који се налазе у сличним ситуацијама, обезбеђење разумног трајања поступка, очување вредности стечајне масе ради правичне дистрибуције повериоцима, распознавање постојећих права поверилаца и успостављање јасних правила рангирања приоритетних потраживања.²⁴⁴

---

²⁴¹ М. Јовановић Zattila, М. Драгићевић, Претпоставке (не)успешне примене института реорганизације у пракси Републике Србије, *Право и привреда*, 7-9/2015, Београд, 2015, стр. 310.

²⁴² R. Blazya et al., Employment preservation vs. creditors' repayment under bankruptcy law: The French dilemma?, *International Review of Law and Economics*, Vol 31, 2011, стр. 126.

²⁴³ J. Armour et al., Corporate Insolvency in the United Kingdom: The Impact of the Enterprise Act 2002, *European Company and Financial Law Review*, Vol 5, Issue 2, 2008, стр. 154.

²⁴⁴ United Nations, *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, New York, 2010, стр. 441.

ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

1. Ајншпилер Поповић Гордана, *Коментар новог Закона о стечају* (Сл. гласник РС бр. 104/2009), преузето дана 11.11.2017. www.tuxdox.com/download/komentar-zakona-o-stecaju-g-ajnspiler-3_pdf
2. Ајншпилер Поповић Гордана, *Појам и положај заложног повериоца*, реферат на саветовању судија привредних судова на Златибору, 7 – 10. 09. 2015.
3. Ајншпилер Поповић Гордана, Положај различног повериоца кроз праксу Привредог апелационог суда, у: Шаркић Небојша (ур.), *Нова законска решења*, Београд, 2014, Глосаријум.
4. Васиљевић Мирко, *Компанијско право*, Београд, 2013, Правни факултет у Београду.
5. Велимировић Михајло, *Стечајно право*, Београд, 2010, Службени Гласник, Правни факултет универзитета Унион у Београду.
6. Дукић-Мијатовић Маријана, *Стечајно право*, Нови Сад, 2010, Правни факултет за привреду и правосуђе.
7. Илић Душка, Намирење различних поверилаца у стечајном поступку, у: Драгиша Б. Слијепчевић (ур.), *Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању*, Београд 2015, Глосаријум.
8. Јанковец Ивица, *Привредно право*, Београд, 1989, Савремена администрација.
9. Јанковић Светислав, Привилегије на броду у ситуацији стечаја бродовласника, *Анали Правног факултета у Београду*, година LXIV, 1/2016.
10. Јовановић Zattila Милена, Улога стечаја као контролног механизма земаља у транзицији – Закон као средство за успостављање финансијске дисциплине, *Право и привреда*, бр. 5-8/2003, Београд, 2003.
11. Јовановић Zattila Милена, Чоловић Владимир, *Стечајно право*, Ниш, 2013, Правни факултет у Нишу.
12. Јовановић Zattila Милена, Драгићевић Марија, Претпоставке (не)успешне примене института реорганизације у пракси Републике Србије, *Право и привреда*, 7-9/2015, Београд, 2015.
13. Ковачевић Куштримовић Радмила, Лазић Мирослав, *Стварно право*, Ниш, 2009, Правни факултет у Нишу.

14. Козар Владимир, Измена положаја повезаних лица у стечајном поступку, *Право и привреда*, бр. 1 – 3, Београд, 2015.
15. Милосављевић Александар, *Имовинско-правне последице отварања стечајног поступка у домаћем и упоредном праву*, Нови Сад, 2016, Факултет за политичко-правне студије.
16. Мићовић Миодраг, Излучна и разлучна права, *Право и привреда*, бр. 9-10/95, Београд, 1995.
17. Николић Звонко, *Правни положај излучних и разлучних поверилаца и стечају*, Нови Сад, 2015, Правни факултет у Новом Саду.
18. Николић Младен, Правни положај и намирење заложних поверилаца у стечају, у: Слијепчевић Б. Драгиша (ур.), *Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању*, Београд 2015, Глосаријум.
19. Обућина Јасминка, Однос претходног стечајног поступка и поступка спровођења извршења ради намирења новчаног потраживања на непокретностима, *Право и привреда*, 1-3/2017, Београд, 2017
20. Радовић Вук, Стечајни исплатни редови, *Актуелна питања савременог законодавства*, Будва 2005.
21. Радовић Вук, Тешић Ненад, О повериочевим допунским правима, *Ohrid School of Law JURIDICA – Journal of Legal and Social Studies*, 1/2015, Охрид, 2005.
22. Радовић Марко, Положај заложних („хипотекарних“) поверилаца у стечајном поступку, *Право и привреда*, бр. 4–6/2014.
23. Радовић Мирјана, Стечајноправне последице неовлашћеног отуђења предмета излучног права, у: Табораши Светислав (ур.), *Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ: прилози пројекту 2010*, Београд, 2010, Правни факултет у Београду.
24. Радуловић Бранко, Повратак клатна – промена положаја разлучних поверилаца у стечају који се спроводи банкротством, у: Радовић Вук (ур.), *Усклађивање пословног права Србије са правом ЕУ – 2016*, Београд, 2016, Правни факултет у Београду.
25. Салма Марија, Излучна права у стечају, *Зборник радова*, бр. 3, Правни факултет, Нови Сад, 2010.

26. Слијепчевић Б. Драгиша, Правни учинак најважнијих измена Закона о стечају, Небојша Шаркић (ур.), *Нова законска решења*, Београд, 2014, Правни факултет у Београду
27. Тодоровић С. Иван, *Правне последице усвајања плана реорганизације*, Београд, 2015, Правни факултет у Београду.
28. Томић Марко, Новеле закона о стечају и унапред припремљени план реорганизације, *Право и привреда*, 4-6/2016, Београд, 2016.
29. Josipović Tatjana, Razlučni vjerovnici u novom hrvatskom insolventnom pravu, у: Varady Tibor et al. (ур.), *Liber Amicorum Гашо Кнежевић*, Београд, 2016, Правни факултет у Београду, Удружење за арбитражно право.

1. Armour John, Hsu Audrey and Walters Adrian, Corporate Insolvency in the United Kingdom: The Impact of the Enterprise Act 2002, *European Company and Financial Law Review*, Vol 5, Issue 2, 2008.
2. Ayer D. John, Secured Creditors and Insolvency in the United States of America, *The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, No 44, 1980.
3. Baird G. Douglas, Priority Matters: Absolute Priority, Relative Priority, And The Costs Of Bankruptcy, *University of Pennsylvania Law Review*, vol. 165, No. 4, 2017.
4. Baird G. Douglas, The Rights of Secured Creditors after ResCap, *University of Illinois Law Review*, Vol 2015, No 2, 2015.
5. Blazya Régis, Chopard Bertrand, Fimayer Agnès, Guigou Jean-Daniel, Employment preservation vs. creditors' repayment under bankruptcy law: The French dilemma?, *International Review of Law and Economics*, Vol 31, 2011.
6. Goode M. Roy, The Secured Creditor and Insolvency under English Law, *The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, No 44, Securities and Insolvency, 1980.
7. Gropper L. Allan, The Payment of Priority Claims in Cross-Border Insolvency Cases, *Texas International Law Journal*, Vol 46:559, 2011.
8. Keay Andrew, Boraine Andre, Burdette David, Preferential Debts in Corporate Insolvency: a Comparative Study, *International Insolvency Review*, Vol. 10, 2001.

9. Olivares-Caminal Rodrigo, Creditor Equality, Secured Transactions, and Systemic Risk: A Complex Trilemma, *Law and Contemporary Problems*, Vol 81:87, No 1, 2018.
10. Schwarcz L. Steven, The Easy Case for the Priority of Secured Claims in Bankruptcy, *Duke Law Journal*, Vol. 47, No 3, 1997.
11. Tabb J. Charles, The Bankruptcy Clause, the Fifth Amendment, and the Limited Rights of Secured Creditors in Bankruptcy, *University of Illinois Law Review*, Vol 765, 2015.
12. United Nations, *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, New York, 2010.
13. Vaccari Eugenio, Ranking of Creditors in Insolvency: An Empirical Debate on Optimal Harmonization Practices, *Nottingham Insolvency and Business Law e-Journal*, (2016) 4(2).
14. Walters J. Adrian, Statutory Erosion of Secured Creditors' Rights: Some Insights from the United Kingdom, *University of Illinois Law Review*, Vol. 2015, No 2, 2015.

ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА

1. Case [2013] UKSC 52, *Nortel Companies, Lehman Companies and Lehman Companies* (2) <https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2011-0261-judgement.pdf> датум приступа: 11.05.2018.
2. Directive 2015/849 of the European Parliament and of the Council on Insolvency Proceedings, *Official Journal of the European Union* 05.20.2015, L 141/19.
3. Insolvenzordnung од 05. 10. 1994, *BGBI I S. 2866*, превод на енглески језик, преузето 06.01.2018. са www.insol-europe.org/download/resource/19.
4. Schedule 6: The Categories of Preferential Debt, *The Insolvency Act 1986*, c. 45.
5. Stečajni zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 71/15 i 104/17.
6. *The Insolvency Act 1986*, c. 45.
7. U.S. Code: Title 11, Bankruptcy Reform Act of 1978, *U.S. Government Publishing Office*.
8. Uniform Commercial Code of 1952, *U.S. Government Publishing Office*.
9. Закон о stečaju Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 1/2011 i 53/2016.
10. Закон о založном праву на покретним стварима уписаним у регистар, *Службени гласник РС* бр. 57/2003 ... 99/2011 – др. закон.
11. Закон о извршењу и обезбеђењу, *Службени гласник РС*, бр. 106/2015 ... 113/2017 – аутентично тумачење.
12. Закон о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ* бр. 29/78 ... *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003.
13. Закон о осигурању депозита, *Сл. гласник РС*, бр. 61/2005, 116/2008 и 91/2010.
14. Закон о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011 ... 44/2018.
15. Закон о раду, *Службени гласник РС*, бр. 24/2005 ... 113/2017.
16. Закон о стечајном поступку *Службени гласник РС*, бр. 84/04 и 85/05.
17. Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, *Службени гласник РС*, бр. 14/2015.
18. Закон о стечају Републике Српске, *Сл. Гласник РС*, бр. 16/2016.
19. Закон о стечају, *Службени гласник РС*, бр. 104/2009 ... 44/2018.
20. Закон о хипотеци, *Службени гласник РС* бр. 115/2005 ... 83/2015.
21. Устав Републике Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 98/2006.

САЖЕТАК

Положај различитих врста поверилаца у стечају, поступку који служи њиховом колективном намирењу, није увек исти. Он претежно зависи од тога која су права повериоци стекли пре покретања стечајног поступка, или од тога да ли су њихова права стечена након његовог покретања.

Предмет овог рада јесте управо разматрање поделе поверилаца у стечају на две основне категорије према положају у поступку – стечајне и привилеговане повериоце, разматрање оправданости овакве поделе, карактеристика права на којима се ова подела заснива, положаја ових категорија поверилаца и њихових поткатегија у самом поступку, односно права и овлашћења којима располажу, као и разматрање најкарактеристичнијих одредби упоредних законодавстава које се тичу ове проблематике.

Основни циљ рада пре свега јесте класификација и систематизација привилегованих поверилаца у стечају, и приказ њиховог положаја. Међутим, наметнуло се и питање једнакости стечајних поверилаца у стечају, односно, да ли има места говору о привилегијама када је реч о стечајним повериоцима. Из тог разлога, посебна пажња посвећена је и појединим аспектима положаја стечајних поверилаца у поступку. У постизању овог циља коришћени су нормативни, упоредноправни, историјски, социолошки и дескриптивни метод, као и анализа.

Стечајни повериоци, као лица која у тренутку отварања стечајног поступка имају необезбеђена потраживања према стечајном дужнику, налазе се у знатно неповољнијем положају од привилегованих поверилаца. Њихова потраживања исплаћују се након намирења привилегованих поверилаца, сразмерно у односу на средства која су преостала у стечајној маси након намирења привилегованих поверилаца. Међутим, нису ни сви стечајни повериоци у потпуно равноправном положају у стечајном поступку, већ се и унутар ове категорије поверилаца креирају одређене повољности за поједине врсте потраживања, захваљујући принципу стечајних исплатних редова, који подразумева креирање редоследа у исплати, који подразумева хијерархију и искључивост.

Са друге стране, привилеговани повериоци уживају приоритет у исплати и њихова потраживања се исплаћују одвојено и у целости. У привилеговане повериоце

традиционално се сврставају разлучни, излучни, заложни повериоци и повериоци стечајне масе. Посматрајући домаће и упоредно законодавство, долази се до закључка да у погледу положаја привилегованих поверилаца у стечају, у начелном смислу, нема значајних разлика: сва посматрана законодавства усмерена су ка потпуној заштити права привилегованих поверилаца, уважавањем њихових благовремено стечених права, уз одредбе које омогућују њихово потпуно и независно намирење. Разлике које се могу уочити базирају се на специфичностима приказаних законодавстава у погледу материјалнорправног дефинисања основа за стицање обезбеђеног потраживања, као и у конкретном одређењу која ће се потраживања исплаћивати директно на терет стечајне масе у потпуности, уз нарочит нагласак на трошковима стечајног поступка, који уживају апсолутни приоритет.

Кључне речи: *стечај, стечајни повериоци, стечајни исплатни редови, привилеговани повериоци, разлучни повериоци, излучни повериоци, заложни повериоци, повериоци стечајне масе.*

SUMMARY

Privileged creditors in bankruptcy

The position of different categories of creditors in bankruptcy proceedings – proceedings aimed at their collective settlement, is not always the same. It predominantly depends on what rights were gained by the creditors in the period before the initiation of bankruptcy proceedings, or if their rights were gained after the initiation.

The subject of this thesis is the consideration of two basic categories of creditors, according to their position in the bankruptcy proceedings – ordinary and privileged creditors; consideration of justification of such categorization, characteristics of the rights on which the categorization is based on, position of these categories of creditors and their subcategories, the rights and powers that they enjoy, as well as the most significant provisions in comparative legislature concerning these notions.

The main goal of the thesis is the classification and systematization of privileged creditors, as well as the description of their position in bankruptcy. Another significant question has arisen upon the consideration of these matters, regarding the equality of ordinary creditors: is it justified to discuss privileges when speaking about unsecured creditors. For that reason, part of the thesis is especially focused on certain aspects of the position of ordinary creditors. In achieving these goals, normative, comparative, historical, sociological, descriptive and analytical methods were used.

Ordinary creditors, as persons that have unsecured claims towards the insolvent debtor, are in a significantly worse position compared to privileged creditors. Their claims are settled after privileged creditors', relative to the remains of the bankruptcy estate. But, not all of the ordinary creditors enjoy the same and equal position in bankruptcy. Even within this group, certain preferences are established, in the system of classes and priorities, which are based on hierarchy and exclusivity.

On the other hand, privileged creditors enjoy priority in the settlement, since their claims are paid separately, and in total. Secured and preferential creditors are traditionally classified as privileged creditors. Regarding the position of privileged creditors, comparative and domestic law, in principle, does not differ significantly: all of the elaborated legislatures are aimed towards

complete protection of privileged creditors, with respect for their timely acquired rights, and with such provisions that enable their complete and separate settlement. The differences between the legal systems are based on the specifics of concrete states regarding the substantial law definitions of the conditions for gaining security, as well as defining which claims will be paid directly and preferentially from the bankruptcy estate, with costs of the proceedings mostly being classified as absolute priority.

Keywords: *bankruptcy, insolvency, unsecured creditors, privileged creditors, secured creditors, preferences, priority.*

БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Кандидат Стефан Влатковић рођен је 12. 08. 1993. године у Пироту, где је завршио основну школу и Гимназију, са одличним успехом. Правни факултет Универзитета у Нишу уписао је школске 2012/2013. године, на коме је и дипломирао септембра 2016. године, са просечном оценом 9,21. Школске 2016/2017. године уписао је и мастер академске студије на Правном факултету у Нишу, на општем смеру, ужа трговинскоправна научна област. Октобра месеца 2016. године отпочео је и приправнички стаж у адвокатској канцеларији у Нишу. Течно говори енглески језик.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Стефан Влатковић

Наслов мастер рада: Привилеговани повериоци у стечају

Ментор: проф. Др Милена Јовановић Zattila

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, дана 08.10.2018. године.

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом: Привилеговани повериоци у стечају, пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Стефан Влатковић

У Нишу, дана 08.10.2018. године

Потпис аутора
